

TERCHOVÁ

DVOJIMESAČNÍK VŠETKÝCH TERCHOVČANOV
ROČNIK 33, 2/2022, CENA 1,50 €
WWW.TERCHOVA.SK, ISSN 1338-8827
VYDANÉ S FINANČNOU PODPOROU VARÍNSKEJ TLAČIARNE
FOTO Marián Zajac

Máj

Medved'

Bol koniec februára a začiatok marca, keď na mňa doľahla akási čudná únava. Najprv ma pobolievala hlava, potom svaly na ramenách, k tomu sa pridali plné nosné dutiny a suchý dráždivý kašeľ. Predtucha sa naplnila: test na covid-19 bol pozitívny. Nasledovala domáca karanténa a liečba. Po dvoch rokoch poctivého unikania si ma vírus našiel. Chvála Bohu, nemal som vážnejšie komplikácie, zhruba desať dní som prekašľal, presmrkal a preležal. Oslabené telo si pýталo okrem nočného aj denný spánok, veľa čaju, paralen, bromhexin, diviačie sadlo.... Pred dverami som si v pravidelných intervaloch našiel jedlo a iné potrebné veci. Starostlivosť manželky a rodiny bola naozaj príkladná, za čo im ďakujem. Takto strávená doba na asi desiatich metroch štvorcových však primiesla so sebou aj bonus v podobe dostatku chvíľ na čítanie, uvažovanie, premýšľanie, ktoré by sa za normálnych okolností nenaškytli. Námetov bolo via cero, stačilo otvoriť knihu, kliknúť na internet, či zapnúť rádio alebo televíziu. Doznievali napríklad medailové emócie zo zimnej olympiády v Pekingu, kde Petra Vlhová i naši hokejisti dokázali opäť spojiť národ pod Tatrami. Z Tatier sa zas prostredníctvom spravodajstva sírili správy upozorňujúce na včasné prebúdzanie medvedov, ktoré sú premnožené, ohrozujú ľudí a niektoré z nich počas zimy vraj ani nespali. Asi bolo obsadené...

Tém a námetov bolo dosť, no jeden z nich vyčnieval a nedal sa prehliadnuť, prepôčuť či inak nevšimnúť. Na východe Európy sa smerom na západ pohol iný medved'. Veľký, nabudený, nervózne a agresívne pustošiaci susednú krajinu a spôsobujúci obrovské materiálne škody na infraštukture, vyháňajúci zo svojich domovov milióny ľudí, ktorí žili svoje bežné životy. Niekoľko desiatok takýchto utečencov, prevažne žien s deťmi, našlo pred jeho vyčináním útočisko aj v našej obci. Iste mnohí z vás zaregistrovali viac áut s ukrajinskou poznávacou značkou, deti v škole majú nových spolužiakov, v niektorých reštauráciach nás možno osloví paní s nedokonalou slovenčinou a ukrajinským prízvukom... Najtragickejšie a najsmutnejšie zo všetkého sú však tisíce vyhasnutých životov a nezmyselne

preliata krv nielen vojakov, ale i nevinných mužov, žien a detí z radosť civilistov. Na tomto mieste nebudem a ani nemôžem súdiť. Škoda je každého ľudského života.

Kdesi som čítal, že každý človek je celý vesmír. Platí to pre každého z nás i pre ľudí v ktorejkoľvek krajinе. Počas velkonočných sviatkov, keď ozbrojený konflikt u našich východných susedov horel už dva mesiace, sme mali možnosť vo svetle prebiehajúcich vojnových udalostí opäť precítiť v živote pravidelne opakujúcu sa udalosť, keď človek pod vplyvom pýchy a strachu súdi a napokon aj odsúdi nevinnosť a pošliape spravodlivosť. Tie na kríži napokon zomierajú, ale rodí sa tam zároveň nádej, že človek schopný súčitu s druhým človekom dokáže obnoviť vesmír medziľudských vzťahov a čítať z neho ako svojho času Jan Werich z jednej knižky: „Ja jsem vždycky věřil, že nás Pán Bůh udelal všechny stejné. Jeden je bílý a druhý černý, jeden je krásný, jako vy a ja... anebo podobaný od neštovic. Ale všem je nám zima, když venku mrzne, a všichni se potíme, když praží slunce, a všichni musíme dýchat, abychom se neudusili..., a všechny nás nakonec odvezou, no... jinými slovy, všichni jsme smrtelní i nesmrtelní... Ale pro tohle nesmíme jeden z druhého dělat otroka. Pro tohle každý, ať jeho táta byl prezident anebo dráteník, musí mít stejnou příležitost žít plný život. Nikdo si nikdy nesmí myslet, že je neco víc, neco lepšího než ten druhý. Možná že toho má víc v makoviči, možná že nosí lepší košili, možná že má fortnejší ruce, možná že má větší bicepsy. Ale tohle všechno ho jenom zavazuje. Jenom zavazuje..., aby toho udelal tím víc. Tím víc pro ty s menšími bicepsy a s horší košili. Jenomže tomuhle můžou věřit a rozumět jenom ti lidi, kteří mají rádi lidi. Mít rád lidi a milovat lidi, to je to celé tajemství a jediný recept na štěstí. A to platí pro všechny.“

Medved' týmto slovám nebude rozumieť, človek s citlivým srdcom by mohol...

Marián Zajac

FOTO Ján Vallo

VYDÁVA

Miestne kultúrne stredisko Terchová,
ul. sv. Cyrila a Metoda
č. 96, 013 06 Terchová

IČO VYDAVATELA

00364 886

ŠÉFREDAKTOR

Ján Miho ml.

REDAKCIA

Katarína Halapiová,
Alena Cingelová,
Bc. Adriána Ondrušová

REDAKČNÁ RADA

Mgr. Peter Cabadaj,
Rudolf Patrnčík,
Ing. Marián Zajac
Ing. František Kadaš,
František Mucha,
Mgr. Renáta Opalková,

JAZYKOVÁ ÚPRAVA

Mgr. Peter Cabadaj

TLAČ

Varínska tlačiareň,
Varín

GRAFICKÁ ÚPRAVA

Bc. Adriána Ondrušová

ADRESA REDAKCIE

MKS Terchová, tel.
č. 041/5695 129,
0911924 189,
mks@terchova.sk
Obecný úrad Terchová,
tel. č. 041/5695 138,
terchova@terchova.sk

EVIDENČNÉ ČÍSLO

3548/09

ISSN 1338-8827

Vyšlo v máji 2022

VYDANÉ
S FINANČNOU
PODPOROU
VARÍNSKEJ
TLAČIARNE

Obsah

2	ÚVODNÍK Medved'	25	DO VAŠEJ POZORNOSTI Čestné uznanie Nataši Berešíkovej Ema Rogoňová s čestným uznaním	
4	FARSKÉ LISTY Boh nás volá za svedkov Za Nadeždou Drozdovou Veľkonočný koncert Podákovanie za lásku 2022 Jubileum pátra Štefana Gerboca Výstava Jozefa Vydrnáka	26	AFORIZMY A čo si o tom všetkom myslí...	
8	SERIÁL Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine (XLIV., XLV., XLVI.) (Ne)známe reholné sestry z Terchovej (7.)	28	ZŠ S MŠ ADAMA FRANTIŠKA KOLLÁRA Zo života školy	
12	OBECNÝ ÚRAD INFORMUJE Vyčistili sme si Terchovú	30	ŠPORT 62. ročník Jánošíkovej valaštičky V Dunajskej Lužnej sa hralo aj oslavovalo	
13	DO VAŠEJ POZORNOSTI Putujme bez hraníc	32	SERIÁL Hral Jánošík hokej... (III.)	
14	SERIÁL Jánošíkovská tradícia (2.)		INFOSERVIS	
17	PRIŠLO NA NAŠU ADRESU Rozhlasové povesti o Jánošíkovi			
18	JUBILEUM Storočnica narodenia Ignáca Bizmayera			
20	OSOBNOSTI TERCHOVEJ (89.) Martin Rusnák			
22	RECENZIA Knižný životopis pátra Jozefa Šaba			
24	UDIALO SA Včelári sadili lipy			

OBSAH

Myšlienka na tento čas

**BOL TAKÝ
INTELIGENTNÝ, ŽE SI
SÁM NEROZUMEL...**

**Pavol Strauss
(110. výročie narodenia)**

Boh nás volá za svedkov

Pri krste sme získali nový život. Vtedy nám bol odpustený dedičný hriech, dostali sme novú identitu, stali sme sa Božími deťmi, prijali sme svetlo Kristovo, aby nám zasvetilo na cestu nášho života. Túto identitu sme porušili páchaním hriechu, a tak sme znova kráčali v tme. Hriech je skutočne čosi nenormálne. Kto pácha hriech, odmieta Boha, a tak jeho duša akoby žila vo väzení.

Svojim utrpením a zmŕtvychvstaním nás Kristus osloboďil od dedičného hriechu a priviedol späť do svojho svetla. A to je práve tá Veľká noc – prechod z tmy hriechu k svetlu nového bezhriescného života.

Podstatná úloha a služba Cirkvi dnešnému svestru je hovoriť mu pravdu, že Boh jestuje, že človek je schopný poznať pravdu, že človek sa má riadiť svojím svedomím. A my sa stávame slobodní, keď túto pravdu prijíname, keď si necháme ukázať cestu, keď prijíname svetlo viery. Bez pravdy si môže každý robiť, čo chce.

Nedávno sme oslávili zmŕtvychvstanie Pána. Zmŕtvychvstaním Krista sa začína nové chápanie zmyslu a ciela života človeka. Smrť nie je strachom, nie je neistotou, nie je zánikom, nie je koncom, ale je to víťazstvo nad hriechom.

Ak ozaj veríme vo vzkrieseného Pána, musíme niečo zmeniť v našom živote, musíme samých seba pokladáť za mŕtvych v hriechu, ale živých v Kristovi Ježišovi. Vzkriesenie Pána musí zmeniť celý náš život, naše zmysýlanie, náš pomer k Nebeskému otcovovi a svojmu blížnemu. Musíme poprosiť o svetlo, aby sme poznali pravdu, pretože ak nepoznáme pravdu, nevieme, kto sme a na čo sme, tápeme vo tme.

Veríme vo vzkrieseného Pána, ale viera nie je ľahkovernosť, pohodlnosť, lenivosť v rozmyšľaní. Viera nás neuspáva, ale dáva nám orientáciu, vo viere Boh nás volá za svedkov: „Budete mi svedkami“ (Sk 1,8). Svedok má vydávať svedectvo o pravdivosti zmŕtvychvstania Krista: „Videl som Pána.“

Priatelia, vyjdime z väzenia hriechu – Boh nás ne-stvoril pre väzenie. Prebudíme sa zo spánku a vstaňme

z mŕtvych. Osvieti nás Kristus! Kristova pascha, prechod do života, je tu. Chyťme ho za ruku, opustime hroby našich hriechov a kráčajme s ním všade tam, kam nás viedie.

páter Thomas Tulung, SVD

FOTO Marián Zajac

KRESBA Milan Opalka
Noviny Terchová, 1990

Páter Thomas počas Veľkonočnej vigílie

SPOMIENKA

S TICHOU SPOMIENKOU
K TVOJMU HROBU CHODÍME
A PRI PLAMIENKU SVIEČOK
SA ZA TEBA MODLÍME.
NIČ VIAČ TI UŽ
NEMÔŽEME DAŤ,
IBA KYTIČKU NA HROB POLOŽIŤ
A TICHO SPOMÍNAŤ.

DŇA 28. MARCA 2022 SME SI
PRIPOMENULI
5. VÝROČIE, ČO NÁS NAVŽDY
OPUSTILA
NAŠA DRAHÁ MAMIČKA, STARKÁ
A PRASTARKÁ

EMÍLIA KADAŠOVÁ

KTO STE JU POZNALI, VENUJTE
JEJ S NAMI TICHÚ MODLITBU A
SPOMIENKU.
S LÁSKOU A ÚCTOU
SPOMÍNA CELÁ RODINA

ĽÚTORIADKY **Za Nadeždou Drozdovou**

Dňa 15. marca 2022 nás navždy opustila naša kolegyňa a priateľka pani učiteľka Nadežda Drozdová. Osud jej ešte doprial 6. marca osláviť 81 rokov života.

Nadka bola pôvodom rodáčka z Oravy. Keď vody Oravy zatopili jej rodnú obec, rodina sa usídlila v obci Modranka pri Trnave. Po absolvovaní strednej pedagogickej školy dostala umiestenkú, ako rad ďalších učiteľov, práve do našej obce. Jej účinkovanie sa začalo v roku 1959 v škole u Gregušov, kde pôsobila do roku 1967. Od toho roku až do odchodu na zaslúžený dôchodok učila na základnej škole v ústredí. Za jej pedagogického pôsobenia prešli školskými lavicami viac ako tri generácie detí.

Nadka dostala do vienka také povahové črty ako je zodpovednosť a dôslednosť. Tieto črty sa prejavili aj v jej denno-dennej práci s deťmi. Na jednej strane prísna, ale zároveň i láskajúca pani učitelka. Iste mnohí, dnes už dospelí spoluobčania, si na ňu práve takto spomínajú. Jej cieľom bolo naučiť čo najviac a pomáhať, ktorým bolo treba pomôcť – aj v rámci svojho volného času. Skratka, výkon svojho povolania brala veľmi zodpovedne.

Pani učiteľka Nadežda Drozdová by nám vedať povedať, ako veľmi sa rozrástla, zmenila a opeknela naša obec od čias, keď k nám ako mladá absolventka prišla. A možno práve preto nikdy neuvažovala odísť niekom inam a v spokojnosti prežívala roky zaslúženého dôchodku tu, medzi nami a s nami.

Cest' jej pamiatke!

Eva Staňová

Já pôjdú tam,
kam vichcia pokolení odsláž,
a len budú ďale v slunce svít
a my budú držať v ľekke bižúč
hviezdu.

Hluboce zarmúcení oznamujeme všem pribuzným, priateľom a známym, že nás navždy opustil náš druhý tatinek, tchán, dledeček, pradledeček, brat, ľavag a strýc, pan

Vincent Križo

Zemrel po delši nemoci
v pondelok dne 11. dubna 2022 ve věku nedožitých 81 let.

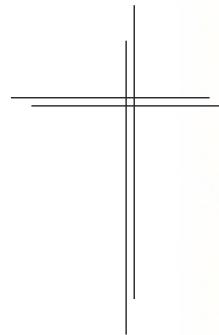
S naším druhým zesnulým se rozloučíme
v úterý dne 19. dubna 2022 v 11.00 hodin
v kostele sv.Jakuba strašilho na Zbraslaví.

155 31 Praha 5, Lipence, V roklich č. 255

Jménem pořádajících:

Dana dcera	Veronika a Jan dcera s manželem
Mariáška, Viktorie pravnuky	Vladan a Renata syn s manželkou
Daniela, Andrea, Veronika, Martina vnučky	Maryša, Marcel seunescenci s rodinami

Pohřební ústav Jiří Dvořák, Radniční dům 420, Jílové u Prahy, tel.: (+420) 602 287 172

Veľkonočný koncert Podákovanie za lásku 2022

Po ostatných dvoch ročníkoch, keď sme sa zo známych príčin spájali s koncertom len prostredníctvom digitálnej techniky, mohli sme sa tento rok konečne stretnúť osobne ako farské spoločenstvo spolu s našimi hostami. Stalo sa tak 24. apríla 2022, na Nedelu Božieho Milosrdenstva, keď sme už po osemnásť krát vzdali úcta a vďaku veľkému pápežovi sv. Jánovi Pavlovi II., ktorého nadčasové posolstvá sú v dnešnej ľažke dobe vari aktuálnejšie, ako kedykoľvek predtým.

Na koncierte sa tradične predstavili obyvatelia Terchovej, z generácie staršej i mladšej, a hostia. Tento rok ich reprezentovali mladý klavirista Jáchym Juríček a operný spevák Roman Krško, ktorý za klavírneho sprievodu Zuzany Patrnčiakovej zaspieval piesne Keby som bol vtáčkom od M. Sch. Trnavského a Ave Maria od W. Gomeza. Záver patril požehnaniu s reliktiou sv. Jána Pavla II., ktoré prítomným udelil páter Thomas Tulung, SVD. Na koncierte panovala žičlivá a radostná atmosféra, ktorú si mohli všetci načerpať a priniesť domov.

-red-

FOTO František Mucha

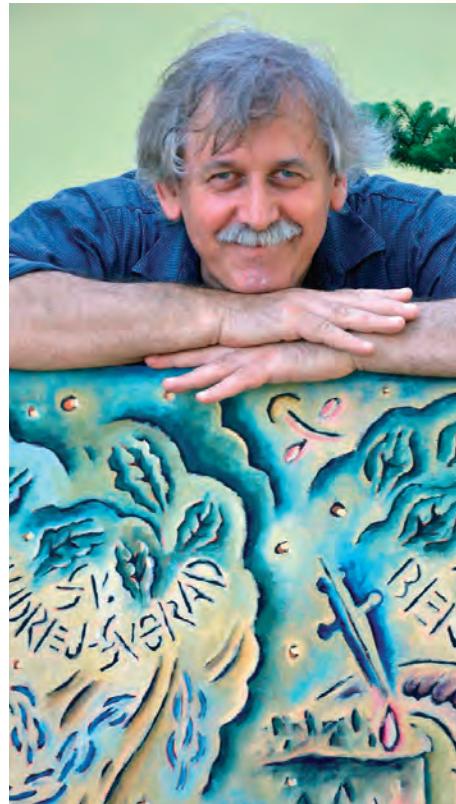

Jubileum pátra Štefana Gerboca

Dňa 27. marca sa dožíva životného jubilea 70 rokov páter Štefan Gerboc SVD, ktorý pôsobil ako kňaz aj v našej farnosti Terchová. Pri tejto príležitosti sa pripájame a my, Terchovčania, k blahoželaniu.

Milý páter, úprimné Pán Boh odplať za Vaše poslanie a pôsobenie v našej farnosti. Prajeme Vám pevné zdravie, hojnú Božiu milosť a zverujeme pod ochranu Panny Márie. Vďační farníci z Terchovej.

Výstava Jozefa Vydrnáka

Výtvarník Jozef Vydrnák sa narodil 27. marca 1961 v Trenčíne. Súkromne študoval u akademického malíara M. Sučanského v Trenčíne (1971 – 1977), absolvoval štúdium na SVŠT v Bratislave (1985) a VŠVU – oddelení grafického dizajnu u profesora L. Longaueru. V súčasnosti žije a tvorí ako výtvarník v slobodnom povolani v Dubnici nad Váhom. Profesionálne sa venuje maľbe, kresbe, voľnej a úžitkovej grafike, exlibrisom, ilustráciám a knižným úpravám. O jeho širokom tvorivom zábere sa budú môcť záujemcovia presvedčiť aj v Terchovskej galérii umenia počas Cyrilometodských dní. Autorský rukopis Jozefa Vydrnáka nesie i tohtoročný vizuál CMD.

-red-

OBEC TERCHOVÁ • MIESTNE KULTÚRNE STREDISKO V TERCHOVEJ
BISKUPSKÝ ÚRAD ŽILINA • FARSKÝ ÚRAD TERCHOVÁ
ŽILINSKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ • KRAJSKÉ KULTÚRNE STREDISKO V ŽILINE

CYRILOMETODSKÉ DNI

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ၃-၅ ဇူလိုင်

XXXIII. ročník
TERCHOVÁ 3. – 5. JÚL 2022

www.terchova.sk • www.terchova.fara.sk • www.cyrilometodskedni.sk

Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine (XLIV., XLV., XLVI.)

Kaplnky, kríže, Božie muky, sochy svätých či zvonice sú hojne rozosiate po celom terchovskom chotári. Popri cestách, v osadách, na kopcoch, pri domoch... Dodávajú miestam, na ktorých sa nachádzajú, ďalší rozmer. Ten človek pochopí, až keď sa na tom mieste zastaví, zamyslí, porozhliada a pomodlí. Tak ako zbožný terchovský umelec, ktorý v priebehu storočí roztrúsil svoje kamenné, drevené i železné artefakty po Terchovskej krajine, aby vydal svedectvo o dobe, v ktorej žil, a zanechal posolstvo pre súčasnosť. Preto sme sa rozhodli na stránkach obecných novín mapovať a približovať tieto zaujímavé miesta ako príspevok k lepšej orientácii a poznaniu našej – terchovskej histórií.

V tomto čísle si bližšie predstavíme Kaplnku Nepoškvrneného Srdca Panny Márie u Kvočkov, kríž a Kaplnku Panny Márie na domoch v osade Štefanová.

Kríž na dome v Štefanovej

Asi 60 centimetrov vysoký kovový kríž zdobí priečelie dreveného poschodového domu č. 532 v osade Štefanová, ktorý postavil Adam Muráň-Majer (narodený v roku 1899). Kríže a kaplnky na stenách domov plnili funkciu Božej ochrany a požehnania pre ich obyvateľov.

Kovový kríž sa nachádza asi v štvormetrovej výške nad zemou a je na ňom zlatenkou natretý korpus ukrižovaného Ježiša Krista. Nad krížom je malý plechový ostrešok. O tomto sakrálnom artefakte nám ochotne poskytla informácie Danka Porubčanská, rodená Šušovčiaková, vnučka spomínaného Adama Muráňa: „Na mieste terajšieho kovového kríža bol predtým drevený, približne rovnako veľký. Asi ako päťročná som s otcom na jednej fotke a na nej je ešte drevený kríž – čiže tento má tak 45 rokov. Drevený kríž tam podľa všetkého osadil starý otec Adam, ktorý bol veľmi pobožný. Do kostola v Terchovej chodieval zo Štefanovej pešo, aj keď bol starsí.“

S bratom Jozefom (1902) stavali tiež kríž na Lúkach nad Tiesňavami, pri ktorom sa zvykli zastaviť, oddýchnuť

a pomodliť. Pamätam si, ako sedával na prahu humna a modlieval sa tam ruženec. Zo starých rodičov som mala len jeho. Volala som ho otec, nie starý otec. Mala som ho veľmi rada; on ma volal Danička. Keď ma viezol na voze ľahonom koňmi hore výhonom, vravel mi, aby som mu spievala. Dokonca hral aj so starou mamou v komparze filmu Jánošík z roku 1963, ktorý režíroval Pašo Bielik. A ešte jedna informácia ku krížu. Na posledy sme ho obnovovali asi pred 15 rokmi, keď ešte žil otec Milan.“

Kaplnka Panny Márie na dome v Štefanovej

Nevelká kaplnka so soškou Panny Márie sa nachádza na priečelí dreveného domu č. 528., ktorý stojí v centre Štefanovej – nedaleko križovatky ciest do Dier a ku Chate

pod Lampášom. Zopár informácií nám ochotne poskytol Juraj Krištofík, ktorý v druhej polovici domu býva: „Kaplnku tu bola, odkedy sa pamäťam. Ľudia si ich dávali, aby ochraňovali domy a mohli sa pri kaplnkách pomodliť. Starý otec Ján Lysičan (1908), neskôr v matrike premenovaný na Brežný, a stará maľ Žofia (1910), rodená Rybárová s prímením Ploščinská, kúpili druhú polovičku domu č. 528, na ktorom je kaplnka. Niektorí ľudia a turisti, ktorí idú okolo Panenky Márie, sa pri nej zvyknú prezehnať.“

Kaplnka Nepoškvreneného Srdca Panny Márie u Kvočkov

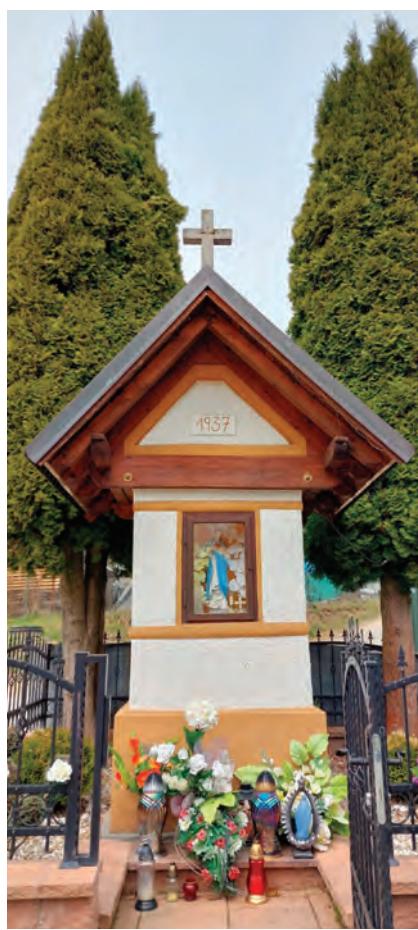
Kaplnka sa nachádza v doline Struháreň, hneď vedľa miestnej cesty, ktorá za osadou Kvočkovia pokračuje do osady Šmehýlovia. Zároveň je pri nej odbočka do osady Stražanovia a z toho smeru tečie popri nej jarček. Situovanie kaplnky na tomto mieste z nej vytvára pomyselný centrálny bod spomínanych osád.

Kaplnka má štvorcový pôdorys, je vysoká približne tri metre a zakončená sedlovou strechou, na ktorej sa nachádza kameninový kríž. V čelnej stene je vnútorný obdĺžnikový výklenok, v ktorom zaujíma dominantnú pozíciu socha Nepoškvreneného Srdca Panny Márie, doplnená o menšie súsošie Piety Sedembolestnej, krížik a elektrickú žiarovku symbolizujúcu večné svetlo. Na pozadí doplňajú vnútornú výzdobu kvety. Nad výklenkom v štítu je do fasády vpísaný letopočet 1937, ktorý prezrádza zhotovenie sakrálneho diela.

Okolie kaplnky je starostlivo udržiavané, vo vnútri za železným plôtkom sú najmä tuje, kvety, kahance. Posledná rekonštrukcia prebehla v roku 2014; po jej realizácii sa tam konala za hojnej účasti miestnych obyvateľov a rodákov z blízkych osád svätá omša, ktorú slúžil páter Pavol Kruták, SVD.

O zaujímavej histórii kaplnky sme sa viac dozvedeli od rodákov z osady Kvočkovia – paní Karolíny Bukovinskej, rodenej Struhárnánskej, manželov Vladimíra a Márie Struhárnánských a Jána Struhárnánského, prímením Kazimírov. Niť spomienok začali odvíjať Vladimír a Mária

Struhárnánskí. Popri rozprávaní vyberali aj fotografie kaplnky pred rekonštrukciou, ktoré nám ochotne poskytli: „Starý otec Jozef Struhárnánský (1899), ktorého si mnohí môžu pamätať aj podľa pomenovania Jožko ‚s facku‘, spomíнал, že kaplnku staval s bratom Adamom Struhárnánským, zvaným Polko, ktorý si z ruského frontu po prvej svetovej vojne dovedol ženu z Poľska. Aj starý otec bol na fronte, ale talianskom – na Piave, kam ho odviedli ešte pred osemnásťstom rokom. Kaplnka mala byť postavená ako podákovanie za skončenie prvej svetovej vojny. Nakoľko je tam uvedený rok 1937, asi ju stavali dlhšie, veď bola chudoba. A keď sme už pri vojne,

spomienieme ešte, že ich bratia Michal a Ján sa z nej nevrátili – jeden z ruského, druhý z talianskeho frontu.“

Pri kaplnke sme sa modlievali v máji a októbri ruženc; niekedy tam bolo aj päťdesiat ľudí vrátane detí, ktoré si posadali na drevené ploty. Keď bolo v rovine prvé sväté prijímanie, pri kaplnke sme sa aj fotili. Asi pred ôsmimi rokmi, keď sa kaplnka opravovala, ľudia boli nápomocní. Ján, Adam, Viktor, Vladimír, Václav a Vincent Struhárnánskí s rodinami, ako i ďalší ľudia od Kvočkov, Šmehýlov, Stražanov, Repáňov a Marunov ochotne prispeli na obnovu. Pán Boh zaplat!“

Uvedené slová potvrdila Vladova teta Karolína Buvkovinská. Zároveň doplnila mená žien, „ktoré sa za tie roky predmodlievali: Žofia Poliačková, Štefánia Šmehýlová, Jozefína Šmehýlová ‚Tetik‘, Kamila Struhárnánská, Milka Struhárnánská a Jozefína Struhárnánská ‚Polčina‘, ktorá by ešte mala žiť v Ilave; už má vyše deväťdesiat.“

Do mozaiky spomienok priložil svoju aj Ján Struhárnánský-Kazimírov: „Kaplnka je pôvodne z kameňa, na ktorom bola hlina. Hlinu na niektorých miestach praskala a opadávala, tak som ju ešte ako učeň, mohlo to byť v roku 1973 alebo 1974, obil a ohádzal steny kaplnky brizolitom. Pri kaplnke boli kedyši štyri lípy, teraz sú tam dve tuje.“

Všetkým vyššie menovaným dákujeme za ich čas a rozprávanie.

TEXT a FOTO Marián Zajac

FOTOARCHÍV Vladimír Struhárnánský

Kaplnka pred obnovou. Jozef Struhárnánský s pravnukmi Jankom a Vladom

Jozef Struhárnánský s manželkou Annou, rodenu Garlikovou

(Ne)známe rehoľné sestry z Terchovej (7.)

Siedmou rehoľníčkou, ktorú si predstavíme v rámci nášho cyklu, je sestra Mária Roberta z Kongregácie školských sestier sv. Františka z Assisi – civilným menom Anna Voyteková (Sister Mary Roberta, Ann Voytek). Začiatkom októbra 2022 uplynie sto rokov od jej narodenia.

Sestra Roberta Ann

Na túto rehoľnú sestru z Kongregácie školských sestier sv. Františka z Assisi (OSF) nás upozornila pravidelná čitatelka obecných novín pani Mária Vojteková, rodená Nogová, ktorá pred časom ochotne poskytla cenné informácie aj o rehoľnej sestre Armele. Jej medailón sme uverejnili vo vianočnom čísle novín. Sestra Roberta Ann bola neterou sestry Armeley. Uvedenú skutočnosť, ako i to, že teta bola rehoľníčkou rovnakej kongregácie, zistila až začiatkom 90. rokov minulého storočia. Vtedy sa v rámci päťdesiateho jubilea rehoľného života chystala navštíviť rodnú krajinu svojich predkov a pátrala po ich životopisných údajoch. V medailóne sestry Armeley sme uviedli pri menách jej súrodencov – Adam, Ondrej, Mária – aj brata Jozefa. Z rozprávania neovereného matrikou to mal byť on, čo sa vystaňoval niekedy v období rokov 1910 až 1920 do Ameriky a je otcom sestry Roberty. Biografické informácie preložené z angličtiny však uvádzajú ako jej otca Matúša, čo je istotne pravdepodobnejšie.

Curriculum vitae

Nasledujúce životopisné údaje, pochádzajúce z archívu kongregácie, nám ochotne poskytla sestra Lívia Gardian, OSF, ktorá ich aj z angličtiny preložila do slovenčiny.

Sestra Roberta Ann sa narodila 1. októbra 1922 Matúšovi Voytekovi a Márii, rodenej Čarnickej¹, v meste Erie, štát Pennsylvánia (USA). Mala dvoch bratov – Jána a Františka. Otec Matúš, ktorý pochádzal z bývalého Československa, emigroval do USA, kde sa oženil a pracoval pre Pennsylvánske železnice. Matka Mária – zomrela, keď bolo Anne² deväť rokov – mala tiež slovenských predkov. Bola ženou v domácnosti a starala sa o výchovu detí. Anna chodila do základnej školy Sv. rodiny, ktorú zriadila farnosť a vyučovali v nej Školské sestry sv. Františka.

Bezprostredne po ukončení základnej školy pocítila Anna povolenie stať sa školskou sestrou sv. Františka. Vstupuje do kláštora Mount Assisi Convent v Pittsburghu (Pennsylvánia), navštěvovala strednú školu Mount Assisi Academy. Dňa 7. augusta 1940 bola prijatá do noviciátu a dostala rehoľné meno sestra Roberta. Prvé služby zložila 8. augusta 1941 a vzápäť začala s učiteľským štúdiom. Bakalársky diplom získala na Mount Mercy College³ v Pittsburghu. V roku 1943 ju predstavené poslali vyučovať do farskej školy sv. Gabriela v Northside,

neskôr do farskej školy sv. Marka v McKees Rocks. Obidve školy sa nachádzali v oblasti Pittsburghu.

Po zložení doživotných služiev (1948) vyučovala sestra Roberta 32 rokov na prvom a druhom stupni základných škôl. Učila v školách zriadených farnosťami v mestách Farrell, McKees Rocks, Canonsburg, Erie, Russellton a Perryopolis v štátte Pennsylvánia, ďalej v Škole sv. Jozefa v meste San Antonio v štátte Texas, a v Cottage Grove v štátte Oregon. Dva roky (1980 – 1981) strávila službou na generaláte v Ríme. Keď sa sestra Roberta Ann vrátila z Talianska, využila svoje schopnosti v práci pre kanceláriu vo Farnosti Premenia Pána v meste Center Township, štát Pennsylvánia.

Neskôr pracovala dva roky pre organizáciu Katolícke cintoríny Pittsburghskej diecézy, v rokoch 1982 – 1985 zastávala funkciu ekonómky na strednej škole St. Francis Academy v San Antoniu (Texas). Odtiaľ prešla do služby knižnickej v meste New Milford, štát New Jersey. Vzápäť sa presunula do Ellsworth v Pennsylvánii, kde vyučovala na prvom stupni. Medzi sedemdesiatym a osmedesiatym rokom svojho života opäť pracovala v St. Francis Academy v texaskom meste San Antonio (1992 – 2002). Viedla tam školskú knižnicu a starala sa o zdravotné záznamy študentov. Ešte tri roky po ukončení činnosti na uvedenej strednej škole zostala v Kláštore sv. Františka (St. Francis Convent) v San Antoniu, kde sa snažila vypomáhať v komunité, nakoľko jej to zdravie dovoľovalo. Napokon sa v roku 2005 prestúpila do provinciálneho domu Mount Assisi Convent v Pittsburghu, kde prežila posledných deväť rokov svojho života.

Počas pobytu v tomto provinciálnom dome sa sestra Roberta Ann zapájala do všetkých služieb v komunité, ktoré bola schopná vykonávať; neskôr hlavne do služby modlitby a obety. Od roku 2010 sa jej zdravie začalo výraznejšie

zhoršovať, a tak trávila viac času v modlitbe. Napriek tomu bola vždy ochotná vypomôcť, kde sa dalo, respektíve, keď ju o to niekto poprosil. Záverečné roky prežila v domove dôchodcov Antonia Hall v Mount Assisi Center, ktorý sa nachádzal v jednej časti kláštorného komplexu.

Hoci mala sestra veľmi krehké zdravie, až do posledných chvíľ bola schopná postarať sa o svoje základné potreby. Zomrela 3. marca 2014 v nemocnici Mercy Hospital v Pittsburghu. Pochovaná je na cintoríne pri kláštore Mount Assisi Convent v Pittsburghu.

Reminiscencie spolusestier

Sestra Roberta Ann bola vždy tichá, na tvári jej žiaril jednoduchý, milý úsmev. Vedel ju potešiť akýkoľvek malý darček. Milovala svoju prácu – rada učila malé deti. Dievčatá na strednej škole, ktoré učila, vždy vnímali, že ich respektuje a prijíma také, aké sú.

Jedna zo spolusestier spomína na ňu ako na svoju učiteľku v prvom ročníku: „Sestra Roberta Ann bola veľmi trpežlivá, keď sme ja a moja sestra nevedeli dobre po anglicky. Za to, že som doštala dobré základy angličtiny, vďačím práve jej.“

Ďalšiu spolusestru, ktorú učila na strednej škole, inšpirovalo svedectvo jej života, aby aj ona nasledovala Pánovo povolenie a vstúpila do kláštora. „Sestra Roberta Ann bola veľmi prívetivá a milá osoba. Vrelo vitala sestry, keď prichádzali do provinciálneho domu v Mount Assisi Convent. Vždy im venovala milý úsmev a zaujímalu sa o to, ako sa im darí v ich poslani. Trvale zostane zapísaná v mojej pamäti ako nežná a láskavá žena plná pokoja, ktorá si o sebe nič nenamýšľa – žena modlitby. Jej život bol svedectvom o prítomnosti Boha.“

Zo spomienok Márie Vojtekovej

„O sestričke Roberte sme sa v rodine dozvedeli úplnou náhodou. Moja neter Martinka Bučkuliaková chodila kedyž na Gymnázium sv. Františka z Assisi v Žiline. Raz, asi v roku 1992 alebo 1993, ju osloivila sestra Dolorosa (Ľudmila Šulíková). Ona na gymnáziu učila a pomáhala vtedy niekoho kontaktovať ohľadne spolusestry Roberty Ann Voytek z Ameriky, ktorá pátrala po rodisku svojich rodičov a mala v pláne ho navštíviť. Sestra Dolorosa vedela, že Martinka je z Terchoviej, tak ju poprosila, či by nepozistovala niečo o istej Anne Vojtekovej z Hornej Tižiny – sestre Armele (životopisné údaje, mená rodičov...). Martinka sa spýtala starkej, mojej mamy Jozefíny Nogovej. Tá na základe spomenutých údajov povedala, že sestra Roberta Ann bude mať korene u Káčarov, v rodine môjho muža Kamila – mala by to byť jeho sesternica. Poviete si, zhoda okolností...“

Zistené informácie posunula neter Martinka sestre Dolorose a veci nabrali rýchly spád. Koncom roka 1993 prišiel z USA pozdrav od sestry Roberty, v ktorom uviedla, že nás príde začiatkom marca 1994 navštíviť. Sestra Roberta dostala od predstavených pri príležitosti 50. výročia rehoľného života odmenu: mohla si vybrať, kde by rada vysteckovala, respektívne išla. Ona si priala navštíviť rodiská svojich rodičov na Slovensku.

Ešte predtým, ako mala prísť, som bola so synom Jánom v Horelici, odkiaľ pochádzala jej mama. Horko-ťažko sme „vypátrali“ sestrinu rodinu, ale vzdialenejšiu. Potom, keď sestrička Roberta Ann prišla, boli sme ich spoločne navštíviť. Voľakedy si s touto rodinou písali, ale skôr narodení pomreli a neskôr korešpondencia ustála a prestala...

Na Slovensku bola sestra Roberta Ann dva týždne; jeden týždeň bývala u spolusestier v kláštoroch v Prahe a Žiline, druhý týždeň u nás. Pošli sme toho dosť, porozprávali sa a dobre spoznali. Hovorila slušne po slovensky. Spomínala, ako pri dospievaní zatúžila po rehoľnom živote. Keď mala len deväť rokov, zomrela jej mama, boli dosť chudobní... Hovorila aj o slovenskej komunité v Pensylvánii – bola družná, držala pokope, krajania sa

stretávali pri rôznych príležitostach. Nechýbala pri tom slovenská muzika, spev, bolo veselo, často sa pri zábave aj dosť vypilo...“

Spoločne so sestričkou Robertou Ann sme boli aj v osade u Káčarov, čiže v rodisku jej otca. Keď videla otcov rodný dom, často opakovala: „Ooh my God, ooh my God.“ Od Káčarov si zobraťa dva malé stromčeky (smrečky) so zámerom, že si ich v Ame-

Sister Roberta Ann Voytek, OSF

Sister Roberta Ann Voytek, OSF

rike nasadí ako pamiatku na Slovensko. Lenže na letisku v Prahe jej stromčeky zobraťi – vraj s tým nemôže cestovať. Neskôr písala, že bola vtedy tak na hnevaná, až chcela písat prezidentovi Clintonovi...

Pri svojej návštive spoznala sestrička celú našu rodinu. S úsmevom hovorila, že syn Ľubo nám napieče koláče, muž Kamil kúpi dobré víno a bude dobre. Ohľadom syna Palka, ktorý má rád muziku a nestrihal si vlasy, mi hovorila, aby som sa za to naňho nehnievala. Dokonca mu k tomu poslala z Ameriky štílové tričko! Veľmi sa jej tiež páčili háčkované obrúsky, ktoré sme mali na stole. Darovali sme ich sestričke a ona dala obrúsky do kaplnky v kláštore v Amerike.

Vzájomný kontakt udržiavala naša rodina aj cez sestričky zo Žiliny. Keď išli do USA, poslali sme po nich balík a sestra Roberta naspať tiež niečo poslala. Písali sme si vždy na Vianoce a Vækú noc. Po návštive boli spokojné obidve strany. Sestrička, že navštívila otcovíčen, naša rodina, že sme ju prijali, spoznali a prežili spoločný čas tak po rodinsky.“ (Mária Vojteková, rodená Nogová)

Spracoval Marián Zajac

FOTOARCHÍV Kongregácia školských sestier sv. Františka z Assisi

¹ Anglický prepis priezviska je Carnicky. Pôvodné priezvisko mohlo byť buď Černická, alebo Čarnická

² Meno Roberta Ann bolo rehoľné meno, vlastným menom sa volala Anna. Pôvodne mala meno len sestra Roberta, ku ktorému si neskôr pripojila aj svoje rodné meno Anna

³ Terajší názov školy je Carlow University

Vyčistili sme si Terchovú

Vážení spoluobčania,
milí Terchovci

Som veľmi rád a potešený, ako ste zareagovali na pozvánku ohľadne brigády s názvom Vyčistime si Terchovú 2022, ktorú sme adresovali dobrovoľníkom z radov občanov, mládeže, spoločenských a záujmových organizácií – polovníkom, rybárom, jaskyniarom, hasičom, holubiarom, združeniu turizmu, futbalistom, lyžiarom, folkloristom, divadelníkom, skautom... V hohnom počte ste sa v sobotu 30. apríla 2022 zapojili do zmyslupnej akcie, ktorú už tradične organizujeme pri príležitosti Dňa Zeme. Spoločne sa nám podarilo urobiť kus dobrej roboty a skrášliť si našu obec.

Všetkým, ktorí pri-ložili ruku k dielu, vyslovujem veľké podakovanie.

Jozef Dávidík
starosta obce

FOTO Štefan Rybár,
Ján Hanuliak, Vincent Synák

PUTUJME BEZ HRANÍC

Po stopách slovanského
dedičstva

www.putujmebezhranic.cz

Tipy na výlety pre všetky generácie

SLOVENSKÁ REPUBLIKA
INTERREG V-A
SLOVENSKO-REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EUROPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

FOND MALÝCH PROJEKTÓV

Církevnoslovenská
kultúra
Cultural network
of the Church of Europe
Réseau-ecclesiastique
du Conseil de l'Europe
 COUNCIL OF EUROPE

Zlinský kraj

Trenčín

Putujme bez hraníc (Po stopách slovanského dedičstva. Výlety s tajničkou pre všetky generácie)

V turistickej sezóne 2022 vás pozývame na výlety do celého slovensko-moravského prihraničia, ktoré pomôžu rozlúštiť tajničku v hlaholike. Toto putovanie zahŕňa pre tých, ktorí radi objavujú nové miesta a chodia do prírody, unikátne pamiatky na Slovensku (15 lokalít) a Morave (17 lokalít).

Ide o bývalé slovanské hradiská, archeoparky, pútnické miesta, sakrálné a iné pamiatky. V Žilinskom kraji je to návšteva Diecéznej svätyne svätých Cyrila a Metoda v Terchovej, bývalé slovanské hradisko v Divinke pri Žiline alebo Ostrá skala pri Vyšnom Kubíne. Územie susedného Trenčianskeho kraja ponúka napríklad pútnické miesto Skalka pri Trenčíne, Trenčiansky hrad, hradiská Pobedim a Pružina. Ohľadne každého miesta je pripravená tlačená karta s kvízovými otázkami; tí najzdatnejší môžu nakoniec vylúštiť tajničku v pôvodnom staroslovenskom písme – hlaholike. Uvedenú hru si môžu záujemcovia stiahnuť aj prostredníctvom mobilnej aplikácie. Podrobnejšie informácie nájdete na www.putujmebezhranic.cz Karta k Diecéznej svätyne svätých Cyrila a Metoda v Terchovej je k dispozícii v Turistickej informačnej kancelárii a Obecnej knižnici v Terchovej. Predložením vylúštenej tajničky v Kultúrno-informačnom centre v Trenčíne získá prvých sto lúštitelov hodnotné odmeny. Celý projekt „Cyrilometodéjská cesta – živé kultúrnym dedičstvom“ vznikol vďaka spolupráci KOČR Trenčín a Združenia Európskej kultúrnej cesty sv. Cyrila a Metoda so sídlom v Zlíne, ktorého členom je aj obec Terchová.

-red-

PUTUJME BEZ HRANÍC

PO STOPÁCH SLOVANSKÉHO DEDIČSTVA
Výlety s tajničkou pre všetky generácie

Aké miesta navštívite?
Objavte 15 súkromných prípadov prejavu slovanského dedičstva v oblasti Veľkej Moravy a cyrilometodéjskej tradície na západnom Slovensku. Prehliadte na báze slovenských hradov, pútnických miest a sakrálnych pamiatok. Pamätky do poslednej tisícročia pochádzajúce z hradiska pri Šišine v Terchovej, na pôdnych miestach Skalka pri Trenčíne alebo v obciach Čachtice a Ducovce, so Šarišom v Košicích a na Pôd začiatkom minulého storočia v Kopčanoch a na Pôd začiatkom minulého storočia.

Bude to zábava!
Pre každé miesto je prípravena tlačená karta s kvízovými otázkami. Každá karta má vyznačený obrazok jedného znaku hlaholky. Postupne odpovedajúcim kameňom je tak možné vylúštiť tajničku až do konca súkromným slovenským písom – hlaholiek a získať odmenu!

Získejte odmenu!
Predložením vylúštenej tajničky v Kultúrno-informačnom centre v Trenčíne získate prvých 100 úspešných lúštitelov odmenu.

www.putujmebezhranic.cz

FOND MALÝCH PROJEKTÓV

Církevnoslovenská
kultúra
Cultural network
of the Church of Europe
Réseau-ecclesiastique
du Conseil de l'Europe
 COUNCIL OF EUROPE

Zlinský kraj

Trenčín

Jánošíkovská tradícia (2.)

Istotne netreba zdôrazňovať, že prvok Jánošíkovská tradícia, ktorý bol v lani zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska, má bezprostrednú spojitosť s Terchovou, jej ľudovou kultúrou, umením a folklórom. Historický vývin a konkrétne prejavy ocenenej tradície mapuje nás seriál. Prvý diel bol venovaný ústnemu podaniu, ľudovej piesni, tancu a expozíciam. Teraz pokračujeme miestopisom, zaujímavostami a vstupnou kapitolou venovanou bohatej umeleckej reflexii.

Miestopis

Priezvisko Jánošík je dodnes v Terchovej frekventované; v obci žije dokonca niekoľko Jurajov Jánošíkov. Okrem priezviska, rodnej osady s pamätnou tabuľou a Symbolickým domom, ulice, sochy, múzea, hudobných, speváckych, tanečných a iných prejavov tradičnej kultúry a umenia, rozličných suvenírov pripomínajú ľudového hrdinu aj názvy skalných útvarov (Jánošíkove diery, Jánošíkova posteľ, Jánošíkova stolička, Plačúca Anička...), turistických chodníkov a trás, kulinárskych špecialít.

Ľudia s priezviskom Jánošík žijú okrem Terchovej aj v susedných dedinách, Žiline a Hornom Považí, Turci, Bratislave a v ďalších kútoch Slovenska. Niekoľko nositeľov priezviska sa v minulosti vystáhovalo do Čiech, kde ich rodiny (potomkovia) žijú dodnes. Jánošíkovcov registrujeme aj v USA a Argentine, meno legendárneho zbojníckeho kapitána nesú menšie firmy, obchody a benzínové pumpy v Poľsku, Maďarsku a Srbsku. Bezpochyby najvplyvnejším nositeľom mena bol Ed Janosik, ktorý počas druhej svetovej vojny bojoval ako vojak severoamerickej armády v Pearl Harbor. Neskôr sa stal senátorom Demokratickej

Propagačná pohľadnica z roku 1980

S mestatým Veľkým Rozsutcom (1 610 metrov nad morom) je späťach mnoho jánošíkovských legiend a povesti

strany v Kongrese Spojených štátov amerických za štát New Jersey!

V záverečnej fáze druhej svetovej vojny boli v dôsledku bojov zničené takmer dve tretiny Terchovej. Mnohí ľudia preto museli opustiť rodisko. Spolu 206 rodín našlo druhý domov v oblastiach južného a západného Slovenska. Na teritóriu bývalej nemeckej dediny Schilldern vznikla obec Jánošíkova – dnes súčasť Dunajskej Lužnej. Terchovci si aj v novom, diametrálne odlišnom kultúrnom prostredí dokázali zachovať svoje zvyky a udržiavať čulé kontakty s rodným krajom.

Dovedna je na celom území Slovenskej republiky po Jánošíkovi pomenovaných 49 ulíc a jedno nábrežie (Liptovský Mikuláš). Ulice nájdeme tak v metropole našej krajiny, ako i v krajských a okresných mestách a dedinách. Špeciálnu kategóriu tvoria „jánošíkovské“ názvy rôznych prírodných a krajinných útvarov, skalných brá, turistických chodníkov, horských potôčikov, rôznych drobných usadlostí... Evidujeme ich prakticky vo všetkých slovenských regiónoch.

Jánošíkovskú tradíciu dlhodobo zveľaďovali vo svojich básnach, povestach, rozprávkach a výtvarných dielach slovenskí ľudoví umelci z Dolnej zeme. Meňo terchovského rodáka dokonca nesie v Srbsku dedina – Jánošík (východná časť južného Banátu, 75 kilometrov od Belehradu).

Pele-mele

Pri príležitosti 250. výročia Jánošíkovho úmrtia (1963) vyšla poštová známka v hodnote 30 halierov: „Juraj Jánošík – bojovník za práva ľudu“. Známku navrhol obdivovateľ Terchovej a propagátor jej ľudovej kultúry Martin Benka.

Štyristo rokov od prvej písomnej zmienky o Terchovej (1980) reflektovalo monotematické vydanie populárneho časopisu Krásy

Slovenska (1980). Veľký priestor v ňom tvorcovia venovali aj jánošíkovskej tradícii. Štandardný náklad bol na základe objednávky zo strany vedenia obce rozšírený o ďalších 10 tisíc exemplárov mesačníka, ktoré sa použili na reklamu Jánošíkovho kraja. K spomenutému jubileu obce bol zhodený aj kovový odznak Terchová od Jána Kulicha. Figuruje na ňom známy Jánošíkov trojrohý lístok s pečaťou a letopočtom 1580 – 1980.

Tristoročnicu zbojníkovho narodenia (1988) pripomína pamätná minca v hodnote 50 korún. Autor Ján Kulich na nej zobrazil Jánošíka a pripojil roky 1688 – 1988.

V roku 1995 začala Terchová používať obecný erb s motívom svojho najslávnejšieho rodáka. Výtvarne ho navrhol mestný rodák akademický sochár Milan Opalka.

Storočnicu svetovej kinematografie dokumentuje poštová známka (1996), ktorá od- kazuje na film Jánošík z roku 1935.

Isty čas sa na Jánošíkových dňoch ako festivalová mena používal v epicentre diania Jánošíkov dukát, respektíve *chechták* s vyobrazeným Paľom Bielikom ako filmovým protagonistom legendárneho zbojníka.

Dňa 17. marca 2013, pri príležito- ti 300. výročia úmrtia, bola odhalená v rodnej osade Ľudového hrdinu Jánošovia bronzová ta- buľa umiestnená na terchovskom pieskovci.

Verejnoprávne médiá i najväčšie komerčné televízie odvysielali k 230. výročiu narodenia (2018) sériu rozličných relácií o Jánošíkovi a jeho rodiske. Slovenský rozhlas (RTVS) pripravil zaujímavý päťdielny seriál, ktorý mal veľkú poslucháčsku odozvu. Jubileum reflektovali tiež viaceré noviny, časopisy, regionálne médiá a internetové portály.

Jánošík postúpil v roku 2019 na základe diváckeho hlasovania do finálovej desiatky mediálne aj spoločensky ostrosledovanej televíznej ankety RTVS o Najväčšieho Slováka. Vo filmovom dokumente, vživej diskusii hneď po jeho skončení (20. 2.) a počas slávnostného zverejnenia výsledkov ankety (1. 5. 2019) ho v priamom televíznom prenose obhajoval iný rodák z Terchovej Peter Cabadaj.

Fakt, že jánošíkovská tradícia patrí medzi najinspiratívnejšie slovenské fenomény, potvrdilo začiatkom februára 2019 aj vydanie bankovky z edície „0 Euro Souvenir bankovka“. Tvorcom námetu – čiže postavy Juraja Jánošíka – je žilinský výtvarník Stano Lajda. Suvenírová bankovka vyšla v náklade 13 500 exemplárov (tri euro za kus) a medzi zberateľmi bol o ňu enormný záujem. Prví nadšenci stáli pred predajným miestom už hodinu po polnoci. Ráno pred ôsmou mal netrpezlivu čakajúcu rad zhruba 40 metrov...

Akademický maliar Stano Lajda je tiež autorom kresieb na dvoch suvenírových eurobankovkách nu- lovej hodnoty, ktoré uzreli svetlo sveta pri príležitos- ti 440. výročia prvej písomnej zmienky o Terchovej

(2020), respektíve storočnice vzniku prvého sloven- ského celovečerného hraného filmu Jánošík (1921).

V časovom intervale rokov 2012 – 2021 vy- šlo pri rôznych príležitostiach niekoľko sé- rií pamätných dukátov, mincí, medailí, odznakov a iných suvenírov s jánošíkovskou tematikou.

Umelecká reflexia

Iste bylo zbytočným vozením dreva do pomyselnej slovenskej hory, keby sme mali na tomto mieste detailne rozpitvávať, ktoré umelecké žánre o kolko ich protagonistov nedokázalo odolať pokušeniu ľubozvúčného spevu Jánošíkových Sirén. Básnik Pavol Jozef Šafárik ako jeden z prvých už roku 1814 v zbierke Tatranská múza s lýrou slovanskou začal prerážať novú citosť, viazanú na slovanský i slovenský svet. Medzinárodne uznávaný tvorca i vedec považoval v tomto ohľade za ideál zbojníku, teda jánošíkovskú slobodu vyvolávajúcu po- city národnej hrosti. A tak mnoho generácií spontánne očaril revolučný junák, ktorý si nerobí ľažkú hlavu s rešpektovaním všeobecných noriem, ale striktne dodržiava a uplatňuje vlastné – romantické. Preto sa milióny divákov, čitateľov a milovníkov výtvarného umenia v časovom oblúku celého storočia nechalo dobrovoľne unášať katarznu legendou šviháka s valaškou. S charizmom spravodlivého vodcu a aurou milosrdného brata chudobných – bráni slabých, zlých trestá. Navyše, keď

V máji uplynie sto rokov od narodenia významného sochára
Tibora Bártfaya (12. 5. 1922 Nitra – 3. 10. 2015 Bratislava). Tvorcov unikátny
reliéf Jánošíkova družina s rozmermi 445 x 112 centimetrov je z roku 1956

všetko, čo robil, spravil frajersky, so šarmom a zláhka. Takáto línia príťahuje ponad čas mladých aj starých. Osobitne filmový Jánošík sa stal všeobecne zrozumiteľným a pre mnohých súčasníkov predstavuje azda jedinú postavu, ktorá v ich zaneprázdnenej myсли ostala ukotvená ešte zo školských la-víc. Neohovoriac už o tónoch národejnej hrudostí, na ktoré zas vedeli takmer vždy promptne reagovať politické elity.

Rozhodne nemôže byť nijakou zhodou okolností a náhod, že vôbec prvým slovenským dlhometrážnym hránym filmom je Jánošík (1921). Vznikol zásluhou Slovákov žijúcich v Amerike – menovite bratov Jaroslava (režisér) a Daniela (kameraman) Siakelovcov, rodákov z turčianskej obce Blatnica, producenta Jána Závodného, rodáka z Myjav, a ich priateľov. Vďaka tomuto unikátnemu dielu patrí Slovensko medzi desať štátov sveta, kde sa v nemej ére kinematografie nakrúcali celovečerné hránne opusy. Pripomenieme ešte, že Siakelovci netočili Jánošíka v zbojníkovom rodisku, ale v Turci (Terchovú „nahradilo“ Šútovo). Filmu bude v rámci nášho cyklu venovaná samostatná kapitola.

Rezbárstvo

Drevo malo v horských oblastiach Slovenska z pohľadu života ľudí vždy klúčový význam. Hojnosť a materiálové vlastnosti dreva (ľahká opracovateľnosť, trvanlivosť, pevnosť) boli impulzom k tomu, aby ho ľudia využívali aj na zhotovovanie predmetov bežnej spotreby.

Dodnes sa zachovali drevorezby súvisiace s charakteristickým zamestnaním Terchovcov – pastierstvom a salašníctvom. Mnohé súčasti bačovského riadu – najmä varechy, črpáky, formy na syrové figúrky a oštiepkы – patria medzi klenoty ľudového umenia. Popri tejto línií je vo figurálnej tvorbe všetkých terchovských a mnohých slovenských i poľských rezbárov nezastupiteľne pritomná jánošíkovská tematika. Diela, ktoré ju odrážajú, predstavujú významnú časť zbierkových fondov celoštátnych aj regionálnych galérií a múzeí.

Rozvíjaniu jánošíkovskej tradície sa vo svojej tvorbe venovali terchovskí rezbári ako Vincent Michálek, Štefan Hanuliak, Miroslav Dávidík, Adam Vallo, Ján Hanuliak-Piliar, Ondrej Štefko, Alojz Mucha, Václav Šuštiak, Miroslav Jánošík, Štefan Mucha, Dušan Jánošík, Jiří Meško a ďalší. Jedným dychom k nim treba pripojiť plejádu rezbárov z Horného Považia, Kysúc, Turca, Oravy, Liptova, Gemera a iných oblastí Slovenska.

Bezpochyby najznámejším a medzinárodne najúspešnejším terchovským ľudovým umelcom sa stal **Viliam Meško**. Tento umelecký rezbár, muzikant

Umelecký rezbár Ján Palko zo Štiavnika má k jánošíkovskej tradícii celoživotný hlboký vzťah, čo potvrdzujú desiatky jeho majstrovských diel

(multiinstrumentalista), spevák, tanecník, rozprávač či herec je priam osudovo zrastený s Jánošíkovým krajom. Podotýkame v tejto súvislosti, že od mládenecích liet žije a tvorí mimo rodnej obce (Bratislava, dnes Rovinka). Nevyčerpateľný inšpiračný zdroj jeho rezbárskej činnosti predstavujú bohaté zážitky z detstva, dôkladná znalosť miestneho koloritu a reália, spomienky na terchovských muzikantov, spevákov, tanecníkov, rozprávačov... Námety čerpá tiež z národnej histórie, príčom najbližšie má, logicky, k jánošíkovskej legende a tradícii. Rozmanité rezbárske dielo tohto mimoriadne všeestranného umelca bolo prostredníctvom takmer 90 výstav (!) prezentované na štyroch kontinentoch. Meškovu sošku terchovského páru dokonca vyniesli horolezci na Nanga Parbat v Himalájach...

Peter Cabadaj
FOTOARCHÍV autor

JANOSIK
FOR CONGRESS
"A Lifetime of Experience"

DEMOCRAT CANDIDATE
UNITED STATES HOUSE OF
REPRESENTATIVES
2ND DISTRICT, NEW JERSEY
SERVING... ATLANTIC, CAPE MAY, CUMBERLAND & SALEM COUNTIES
AS WELL AS PORTIONS OF GLOUCESTER & BURLINGTON

 Paid for by Ed Janosik for Congress Committee, Ron Casella, Treasurer

Ed Janosik

Jánošíkovci žijú aj v USA

Rozhlasové povesti o Jánošíkovi

Program **Bola raz jedna povešť** sa na Rádiu Slovensko vysiela už viac ako sedem rokov. Každú nedelu po pol ôsmej ráno si môžu poslucháči všetkých generácií vypočuť niektorú z našich alebo zahraničných povestí. Medzi viac ako 400 povestami sme doteraz odvysielali aj viaceru príbehov o terchovskom rodákom Jurajovi Jánošíkovi. Len pre zaujímavosť uvádzam, že najviac zachovaných povestových príbehov, reflektujúcich konkrétnu historickú postavu, sa viaže k životu kráľa a zbojníka. Ide o uhorského panovníka Mateja Korvína a spomínaneho Jánošíka – čiže osobnosti, ktoré stáli na úplne opačnej strane spoločenskej hierarchie. Ľudia si však ich život zachovali v príbehoch, kde hrá prím statočnosť týchto osobností a záujem o sociálne problémy najbiednejších vrstiev spoločnosti.

V cykle **Bola raz jedna povešť** sme z príbehov o legendárnom zbojníckom kapitánovi spracovali napríklad ten o Jánošíkovej kolkárni, v ktorom sa pomstil za smrť nevinného chlapca, alebo o Jánošíkovej pästi, kde zas zabránil zbytočnému prelievaniu krvi. Mňa veľmi zaujal aj príbeh o tom, ako Jánošík ozbíjal vlastného otca, aby mu dokázal, že sa môže pridať medzi zbojníkov, alebo povešť o jeho pobytu na hrade Korlátko, kde sa pomstil hradnému pánovi za trápenie miestnej chudoby. K vydareným patrili aj príbehy o tom, ako prekabátil a ozbíjal pánov z hradu Lietava, respektívne ako získal od vŕá zázračné dary. Niekolko povestí sme venovali príbehom o hľadaní Jánošíkových pokladov v Detve, Zázrivej a pod Rozsutcom. Do vysielania sme tiež spracovali slávnu Bottovu básnickú skladbu Smrť Jánošíkova. Ak nás budete v nedelu ráno počúvať, určite sa s niektorou z nich stretnete.

Ľuboš MACHAJ
RTVS

Tvorivá skupina programu **Bola raz jedna povešť**. Sprava: Alfréd Swan, Laco Kerata, Ľuboš Machaj, Zuzana Jurigová Kapráliková, Peter Pištek, Rozália Vlasková, Peter Hájek, Martin Kaprálik

Jaroslav Vodrážka: Jánošík (litografia, 1945; v zbierkach Považskej galérie umenia Žilina)

Storočnica narodenia Ignáca Bizmayera

Ked' 15. augusta 2019 v požehnanom veku 97 rokov zomrel, veľa raz odznelo, že to bol národný umelec v ozajstnom zmysle slova. Bohatú a v mnohých smeroch unikátnu celoživotnú tvorbu Ignác Bizmayer spojil s výrobou majoliky a keramickej figurálnej plastiky. Dlhodobo výtvarne stvárňoval fascinujúce slovenské kroje, remeselníkov, muzikantov, svätcov, zvyky a obyčaje... Hlboký vzťah mal tiež k jánošíkovskej tradícii, Terchovej a jej ľudovému umeniu.

Pochádzal z habánskej osady Košolná – dedine pri Trnave. Starší ľudia tu v časoch jeho narodenia (22. 4. 1922) ešte hovorili po nemeckej, ale už nežili v komúne ako voľakedy.

Dnes zrejme málokto tuší, kto boli Habáni, a tak uvedieme, že išlo o potomkov nemeckých novokrstencov, ktorí v 16. storočí zakotvili na Morave a západnom Slovensku. Vynikali hlavne ako široko-daleko známi majstri džbankárskeho remesla.

Svet po prvej svetovej vojne rýchlo nadobúdal novú tvár a zmeny postupne prišli aj do habánskych sídiel, kde pretrvali staré obyčaje najdlhšie (Sobotište, Veľké Leváre). Čo sa však stále udržiavalо pri živote, bola neobyčajná dôslednosť habánskych majstrov – mlynárov, kolárov, džbankárov, sedlárov, staviteľov veží a mostov, kožušníkov, tesárov...

Hrdý Habán

Jedna zo vzácných fotografií z umelcových mladých liet zachytáva, ako vo dvore, kde Bizmayerovci bývali, kopie s chlapmi z osady profesor modranskej keramickej školy Heřman Landsfeld, výtvarník a excelentný znalec habánskej keramiky. Tam, kde voľakedy stála šopa, objavili niekoľko vrstiev nádherných farebných črepov – poškodených keramických výrobkov alebo len úlomkov. O čosi ďalej, na mieste zhoreného domu, ktorý Turci vypálili v roku 1663 pri plienení Košolnej, našli dokonca tristoročné habánske keramické kachle. Najusilovnejším pátračom a „archeológom“ v jednej osobe bol vtedy hámam štrnásťročný Ignác. Profesor Landsfeld v súvislosti s ním v memoároch uvádza: „Raz aj pri kaplnke uprostred dediny rozoznal Náčin medzi kamením hlinenú formu na keramické fajky, najmenej dvesto rokov starú. Dával som mu za to dve koruny. Bol veľmi šetrný. Za to, čo si u mňa zarobil, mu mamička kúpila čapicu a látku na košeľu. Za pomoc detí z habánskeho dvora nazbieral aj vyše dvesto kusov habánskej mozaiky. V roku 1936 som presadil, že sa začal u nás učiť. Keby nebol taký mladý, už po absolvovaní školy bol by sa stal v modranskej Majolike vedúcim maliarskej prevádzky. Po mojom odchode z Modry bola radosť čítat jeho listy, v ktorých oznamoval, že kupuje odborné knihy, zbiera po dedinách staré výšivky, obrázky na skle, modeluje

figúrky, odkresľuje si starú keramiku po chalupách, zbierkach a múzeách a chcel odo mňa, aby som mu zohнал reprodukcie obrazov nášho majstra Jožka Uprku. Iní mi vyučenci mi oznamovali, že Náčko má už z týchto vecí celé múzeum...“ Vtedy bolo hrdému Habánovi Ignácovi Bizmayerovi okolo dvadsať rokov.

V Harmónii

Dokial' nevznikol pre Bizmayerove artefakty dôstojný stánok v baštene modranského opevnenia (najmä zásluhou veľkého obdivovateľa jeho tvorby a vtedajšieho premiéra P. Colotku), návštevy u majstra doma nemali konca-kraja. Odnášali si to najmä dve ženy – matka a manželka. Raz mal k nim do Harmónie nad Modrou zavítať známy predstaviteľ jednej mocnosti. Dar, ktorý mu slovenská vláda chcela venovať, mal Bizmayer už niekoľko dní hotový. Keď k nemu prišli tamomné neznáme osoby, domnieval sa, že si prišli overiť, či je dar naozaj dokončený. Prísne vyzerajúcich mužov to ale vôbec neinteresovalo. Dôkladne prekutrávali umelcov rozložitý dom na kopčeku od pivnice po komín. Zaneprázdený majster im po chvíli prestal venovať pozornosť, nech si nerušene plnia svoju robotu. Čoskoro však začul od cesty krik. Mama za bránu, zhrbená pod ťarchou raždia, chce vojsť dnu a dva statní chlapík jej v tom bránia. Spustí na nich: „Pustite ma, páni, veď ja tu bývam!“ Muži okamžite reagovali: „Mýlite sa, babka, tu býva jeden umelec, asi ste si spletli bránu...!“ Situácia sa ale rýchlo vyriešila. A kým prominentný host zavítal, mamka už dala drevo na poriadok a vyčystaná pripravila chutné občerstvenie. Mladí ochrankári len očami gúľali – nevedeli v nej spoznať zhrbenú ženičku s nošou dreva...

Rodisko nikdy neopustil

Biografiu a dielo najväčšieho slovenského keramikára reflektujú desiatky knižných titulov, katalógov výstav, filmových dokumentov, štúdií, eseistických a publicistickej textov. Dôležité miesto má v naznačenom ohľade monografia

Ludovíta Petráskeho st. a Marty Pastierikovej, ktorá vyšla v prestížnej edičnej sérii Zlatý fond slovenského výtvarného umenia (Q-EX, 2007). Môžeme v nej nájsť aj túto myšlienku vlani zosnulého známeho kunsthistorika profesora Petráskeho: „Sú miesta, z ktorých musíme odísť, aby sme ich objavili. Ignác Bizmayer tento krok nikdy nemusel urobiť. Vo svojom kraji poznaval život v jeho plnosti. V kompozíciiach pretkaných chvejívou fantáziou sa vracia do sveta svojej mladosti, aby vzápätí dokázal nastajúcu silu vlastného osobitého výtvarného prejavu.“

Obísť ale v žiadnom prípade nemožno ani sugestívnu knihu Jána Čomaja *Hlina ako osud. Z vyznaní Ignáca Bizmayera* (2003). Klasik reporátžneho žánru zvolil formu rozprávania ústami keramikára, ako on pri nespočetných priateľských stretnutiach hovoril o sebe. Akoby rovno od Bizmayera sa v diele dozvedáme o habánoch a jeho habánskych koreňoch, o mladosti, vstupe do umenia... Plynule spoznávame celé jedno storočie čarovnej Harmónie, ktorá bola svetom Bizmayerovej tvorby. Čitatel' sa tiež dôverne stretáva s plejádou osobností slovenskej kultúry a umenia a zároveň môže plnými dúškami vstrebávať do seba nádherne voňajúcu človečinu. Ktosi trefine napísal, že *Hlina ako osud* je kniha o „*krehkom umení, ušľachtilej lúdoch a jednom vľúdnom, dobrom človeku*“.

Jánošíkovská tradícia

Priam nevyčerpateľným žriedlom tvorby majstra figurálnej keramiky boli malokarpatskí vino-hradníci. Zobrazoval ich pri každej z pracovných činností, ktorou réva týchto ľudí celý rok zamestnávala. Isteže, aj pri radováncach, ktoré lahodný nápoj, čo s láskou dopestovali, ponúkal...

Bohatým inšpiračným zdrojom bola pre Bizmayera tiež jánošíkovská tradícia, ktorá od konca minulého roka figuruje v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Hlbšie sa s ňou zoznamoval a zblížil priamo v jej epicentre – Terchovej. Medzi najznámejšie opusy uvedenej proveniencie patria glazovaný keramický reliéf *Hôrni chlapci* (1953) a hlavne *Jánošíkova družina*. Tento vyše metrový keramický reliéf roky rokúce zdobil kanceláriu predsedu vlády Slovenskej republiky. Objednal si ho ešte socialistický premiér Peter Colotka a v roku 1970 bol vsadený priamo do steny. V roku 2011 nechala vtedajšia ministerská predsedníčka Iveta Radičová plastiku de-honestujúco prekryť sadrokartónovým sarkofágom. Podľa tradovaných informácií dielo nevytesali a nerozbili iba preto, že jeho tvorca ešte žil... Hádam ani netreba uvádzat, ako to citlivého majstra a výnimočného celoživotného propagátora národnej histórie a kultúry Slovákov ranilo.

Oduševnený zberateľ

Nebol by to celostný obraz Ignáca Bizamyera, keby sme nespomenuli jeho zberateľskú vášeň, ktorá vlastne tiež prerastla do umenia – od svojich prvopočiatkov. Ved' už vtedy, keď ako chlapček nachádzal medzi vykopávkami malé kuželovité telieska s glazúrou, bol zberateľom. Prešli roky a miniatúry zasadil do sadry. Aj laik musel vedieť, o čo ide. Hrnčiari totiž vyrábali v Košolnej farebné keramické čästice do veľkých mozaikových celkov na priečeliach a v interiéroch palácov a mešít v Carihrade (dnešnom Istanbulu) a iných metropólah moslimského sveta pod osmanskou nadvládou.

Spomedzi priateľov, ktorých mal v zberateľstve, zohrával klúčovú rolu významný maliar Ernest Zmeták. Niekedy súperili ako malé deti, inokedy si nezištnie menili medzi sebou drobné obrázky i celé kusy nábytku. Ak chcel Zmeták čosi znevážiť – a pravidlo zhadzovania večí je prvým zákonom vyjednávania ceny – používal na to silné slovo „nulla“. Zvlášť zdôrazňoval to „l“, ako by ich tam boli aspoň štyri... Opovrživo vyriecknuté slovo „humus“ značilo, že to chcel zopsuť úplne. Jedného dňa mu

Zbojnici pochodujú
(1955; v zbierkach
Slovenského
národného múzea)

Tancovačka (po roku 1960;
v súkromnej zbierke)

Jánošík (bez uvedenia roku;
v zbierkach Slovenského
národného múzea)

Bizmayer takúto „nullu“, už zo starého kamarátstva, lacno pus-til. Rozjasnený Zmeták si dal ihneď ten obrázok prerámoveť a večer už priateľovi telefonoval: „Nácko! Te-raz by si to mal vidieť! Rozprávka! Čosi čarokrásne!“ Bizmayer mal sto chutí sa ho spýtať, či má na mysli ten humus, ale nechcel druhovi pokaziť radosť...

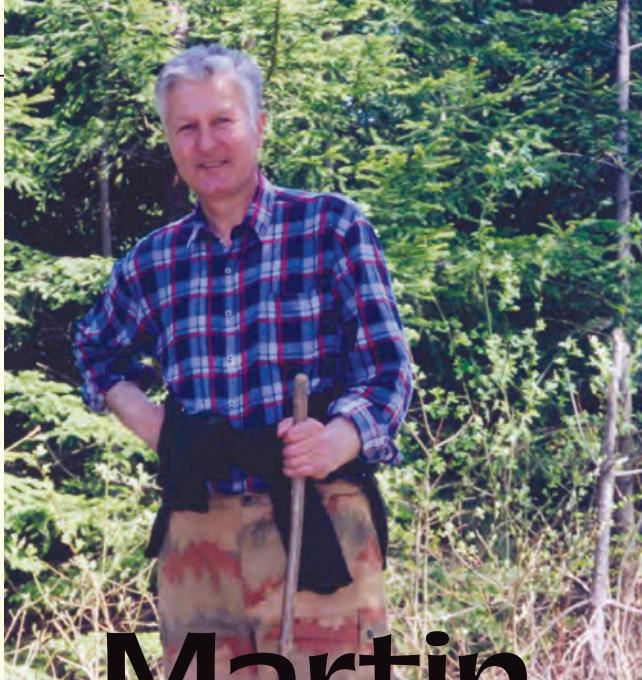
Najväčším ale Zmetáka v priateľovej zbierke dráždi Ligethiho olej Hortobánska pusta. Trvalo to dlhšie, ale na-koniec Bizmayer podľahol. Riekol, že ju dá za jednu starú skriňu, ktorú Zmeták ani nepoužíval. „Ani nápad!“ – zakričal maliar. „Už som ju daroval múzeu v Nových Zámkoch. Hned na druhý deň zastal v Harmónii nákladik a chlapí z neho vynásali akýsi kredenc. Bol na ňom lístok: „*Tak si to ber! Dal som skriňu odniesť z múzea. Človek im to dáva zadrmo a oni mi dodnes nepodpisali ani len darovaciú zmluvu!*“ *Istotne* v tejto súvislosti stojí za zmienku, že Ernest Zmeták daroval svoju bohatú a vzácnú zbierku mestu Nové Zámky. Nijaké okresné či krajské mesto na Slovensku, s výnimkou Bratislavu, nemá takú ucelenú kolekciu výtvarných diel. Vôbec pritom nešlo o gesto starca. Renomovaný maliar mal vtedy päťdesať tri rokov. Zberatelia Bizmyerovo či Zmetákovho kalibru totiž vyznávajú krédo, že „všetky tie veci máme len po-zičané. Starajme sa o ne poctivo. My odídeme, skvosty ostanú.“

Z hliny sme a do nej aj pôjdeme

Literát a blízky priateľ Ján Čomaj, ktorý už taktiež nie je medzi nami, v knihe *Hlina ako osud* uvádzá, že najstarším artefaktom v Bizmayerovej zbierke keramickej opusov je datovaný džbán z roku 1678. Rámcuje ho nápis: *Volat irrevocabile tempus – Letí ten neodvlateľný čas*. Veru, letí okolo nás, neustále zvyšuje svoje otáčky a my sa pod jeho permanentným tlakom cítime neskutočne pomalí. Umelec vskutku národný, Ignác Bizmayer, nám ale svojím unikátnym dieлом odkazuje, že s hlinou sme bytostne spojení. Človek, ani ten dnešný uponáhlaný, sa s ňou nemôže rozlúčiť, lebo z hliny sme a do nej aj pôjdeme...

Peter Cabadaj
FOTO TASR

Ako vojak Čestnej stráže
prezidenta republiky

Martin Rusnák

**folklorista, podnikateľ,
muzikant (6. 11. 1947
Polom, Česká republika
– 6. 6. 2021 Žilina)**

Od konca roku 2005 uverejňujeme na stránkach obecných novín stručné medailóny výrazných postáv Terchovej. Pri ich publikovaní uplatňujeme princíp časového hľadiska – od 17. storočia dodnes. Osemdesiatou deviatou osobnosťou v rámci nášho dlhodobého seriálu je Martin Rusnák. Autorovi textu pri zabezpečovaní podkladových materiálov pomohli Hanka Šmehýlová a Marián Zajac. Špeciálne podakovanie redakcie patrí pani Renáte Lazarovej za ochotné poskytnutie životopisných informácií o svojom otcovi.

Patril do silného generačného okruhu všeestranne talentovaných terchovských folkloristov, ktorí prišli na tento svet v priebehu štyridsiatich rokov minulého storočia (Viliam Meško, Jozef Miho, František Garel, František Mucha, Ján Vojtek, Ján Miho, Šebro Romančík a iní).

Martin Rusnák prvý raz uzrel svetlo sveta v českej dedine Polom (okres Karlove Vary), kam odišla jeho rodina za prácou. Keď mal asi dva roky, família sa prestúhvala do Podunajských Biskupíc, kde žila do chlapcových šiestich rokov. Prvých päť tried základnej školy vychodil Martin u Rusnákov v Hornej Tižine. Veľmi rád spomíнал na učiteľa Valla, ktorý bol za každú „srandu“. Spoločne tiež hrávali na dvore futbal. Šiestu až deviatu triedu absolvoval na základnej škole v Terchovej (ústredie). V rokoch 1963 – 1966 sa vyučil v žilinskom podniku Váhostav za elektromontéra rozvodných zariadení (praxoval v Hornom

Hričove). Kedže doma bolo ešte stále veľa roboty, na rodičovské združenie posielali otec s mamou o tri roky staršiu sestru Štefku, ktorá pracovala v meste. Pedagógovia i spolužiaci z toho mali v škole veľkú zábavu – akú má Martin mladú mamu...

Krátko po vyučení rukuje na základnú dvojročnú vojenskú službu do Prahy, priamo na hrad k Čestnej stráži prezidenta republiky. Dňa 19. januára 1968 bol zvolený za sudcu z ľudu na vojenskom súde. Ráno 21. augusta uvedeného roku dostal povolenie definitívne opustiť vojenský útvar, napokolko mu práve vtedy skončila povinná vojenská služba. V Žiline navštívil sestru Štefku, ktorá bola veľmi rada, že Martin prišiel, lebo sa začala okupácia Československa piatimi spojeneckými armádamí Varšavskej zmluvy. Tanky už tiahli mestom a lietadlá vo vzduchu boli veľmi hlučné. Keď syna doma uvidela mama, nechcela veriť vlastným očiam. Mal obrovské šťastie, že sa mu vôbec podarilo docestovať do Žiliny a potom do Terchovej...

Vzápäť odišiel s terchovskou partiou pracovať na montáže pre podnik Vodostav Ostrava. Tri roky natierať stĺpy vysokého napäťia (1968 – 1971). Medzitým vstúpil do manželského zväzku s Evou Lysičanovou. Začali žiť v Budatíne, kde sa im narodili dve dcérky – Renáta a Zuzana.

Mimoriadne všeestranný, vynálezavý a manuálne zručný Martin Rusnák pracoval v rokoch 1971 – 1981 ako samostatný energetik v Poľnohospodárskom nákupnom a zásobovacom závode v Žiline. Popri zamestnaní navštievoval Strednú elektrotechnickú školu pre pracujúcich, ktorú ukončil maturoval. Neskôr pracoval ako majster

elektroúdržby v STS Považský Chlmec (1981 – 1986), respektíve majster stavebnej skupiny v Stredoslovenských kameňolomoch a štrkopieskoch (1986 – 1990). V roku 1990 sa osamostatnil a mal vlastnú firmu Elektromontáž. Od roku 2011 žil na dôchodku v Budatíne.

Žiaľ, Martin Rusnák zažil aj kruhé rany osudu. Šestnásťročná dcéra Zuzanka, ktorá zdedia po otcovi hudočné nadanie a študovala na Konzervatóriu v Žiline, zahynula pri autonehode (1992). Manželka Evička utrpela úraz chrbtice, dlhší čas sa zotavovala v nemocnici, aby nakoniec v dôsledku spomenutého ľažkého zranenia odišla do večnosti aj ona (1999)...

Osobitnú kapitolu biografie Martina Rusnáka predstavuje jeho účinkovanie v žilinskom folklórnom súbore Rozsutec, ktorý od roku 1975 viedol terchovský rodák František Gažo. Istotne plným právom možno konštatovať, že za Gažovej éry bol Rozsutec jeden z najlepšie vybavených a zabezpečených slovenských folklórnych kolektívov. Vrodené manažérské dispozície uplatnil František Gažo aj pri organizovaní početných zájazdových vystúpení – či už vo vtedajšom Československu, alebo v zahraničí (Bulharsko, Dánsko, Juhoslávia, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Rakúsko, Švajčiarsko, krajiny Beneluxu). Súbor Rozsutec, ktorého bol Martin Rusnák neodmysliteľnou súčasťou, významne prispel k rozvoju a špičkovej domácej i medzinárodnej propagácií folklóru Jánošíkovho kraja – osobitne terchovskej muziky zapísanej v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

„Vzájomné spolunažívanie človeka s človekom prináša rôzne životné prekvapenia“ – píše František Mucha a pokračuje: „Mojím veľkým prekvapením bolo, keď som sa dozvedel, že Martin Rusnák tragicky zahynul pri oddychovej cykloturistike. Považoval som ho za dobrého a veselého priateľa, ktorý patril do veľkej rodiny terchovských muzikantov. Keďže pochádzal z Hornej Tižiny, mal možnosť od detstva počúvať a sledovať starých struháriánskych muzikantov. Poznal ich veľmi dobre a neskôr sme spolu mohli ako členovia folklórneho súboru Rozsutec, pod vedením Františka Gaža, účinkovať a tak propagovať staré terchovské melódie a piesne. On hrával na klávesový akordeón a heligónku. Martinou výhodou bolo, že vedel veľmi pekne a svojský spievať; išlo o výnimcočný interpretáčny prejav. Spomeniem tiež jeho vysšiu a pekne štíhlú postavu. Dievčatá zo súboru sympathetickeho muzikanta „žrali“ pre originálne huncútstva, (nielen) mladšie ročníky ho zvykli oslovovať strýko Martin... Z pohľadu pôsobenia v ľudovej hudbe, ako i celkových snažení a aktivít v občianskom živote ostane Martin Rusnák v mojej pamäti zapísaný ako cielavedomý a nesmierne pracovitý človek.“

Dcéra Renáta Lazarová napísala o milovanom ockovi, okrem iného, aj tieto riadky: „Počas svojho života, s výnimkou ľažkého obdobia straty dcéry a manželky, bol veselým človekom. Spájal ľudí vo svojom okolí – nielen v širokej rodine, práci, ale i vo farnosti. Často ho v ostatnom období sprevádzala mariánska pieseň. Vždy je s nami, ktorú nôtil veľmi rád a pri rôznych príležitostach – od kresťanských podujatí po súkromné stretnutia. Rád rozdával radosť, vedel potešiť a zahrať na „mešky“ v tej správnej chvíli. Folklór bol otcovou celoživotou záľubou. Harmonika a heligónka mu prirástli nielen k srdcu...“

Pripojíme aj spomienku farníčok z Budatína – konkrétnie bývalej riaditeľky tamojšej základnej školy Mgr. Márie Luptákovej a jej dcéry Silvie. „Pán Martin Rusnák bol výnimcočný človek. Na prvom mieste bola jeho rodina, ktorej venoval svoju lásku. Miloval hudbu, ktorou obohatil vlastný život i celé spoločenstvo v Budatíne. K ľudovej hudbe priviedol tiež vnuka Ondrika, vnučku Bibku a rodinu Balvoňovcov. Každoročne vždy v máji organizoval stretnutie pre priateľov vo svojom rodnom dome v Terchovej... Organizačne a kultúrne sa podieľal na všetkých našich katolíckych

Terchovská muzika FS Rozsutec, Martin Rusnák druhý sprava

akciách – napríklad púti z Budatína do Zástrania k Sedembolestnej Panne Márii, Vianociach, Veľkej noci, fašiangoch či jubileánoch vysvätenia Domu nádeje v Budatíne. Tieto a mnohé iné podujatia pán Rusnák spestroval ľudovými piesňami za sprievodu harmoniky a spevu. Jeho oblúbenou piesňou bola Vždy je s nami tá, čo viem, že líbi... Dôstojeňtie tiež odpovedali na poslednej ceste budatínskych spoluobčanov, ktorým naposledy zahral na svojej heligónke... Organizačne i manuálne sa zaslúžil o výstavbu Kostola sv. Jozefa robotníka v Budatíne, ktorému venoval veľa zo svojho volného času.“

Náhla smrť Martina Rusnáka zaskočila tak rodinu, ako i všetkých jeho kamarátov, bývalých kolegov a známych. Folklorista Tibor Mahút, ktorý s ním roky rokúce pôsobil v súbore Rozsutec, v nekrológu uviedol: „Človek to ľažie nesie, keď odíde niekto dobrý, oblúbený, vždy nápadomocný. Keď sa tak náhle poberie bez rozlúčenia... Zostali sme ako obarení a nikto tomu nechcel uveriť. Aj keď už Martin Rusnák odišiel do večnosti, navždy nám zostane v srdci a spomienkach.“ Tieto slová už nepotrebuju žiadny ďalší komentár. Hádam len dôvetok, že v novembri uplynie 75 rokov od narodenia Martina Rusnáka.

Literatúra: Mahút, Tibor. Za Martinom Rusnákom. In Terchová, roč. 32, 2021, č. 3, s. 27. Lazarová, Renáta. Životopis Martina Rusnáka. Rukopis, 2021.

Peter CABADAJ

Na cestu

Posvieť mi, Pane,
do večnosti.
A nielen posvieť.
Zvez ma.
Teba som si stopol,
lebo si mi znova
cestu krížom skrížil.
A pripútaj ma pevne.
Slovom mi ústa
zamkní.
A telom srdce nasýť.
Po ceste budú nám
anjeli vyhŕávať,
kým sladko nezaspím.
Ved' volant
držíš v rukách sám.

(Báseň Františka Barbiara našla Renáta Lazarová po smrti svojho otca medzi jeho fotografiemi.)

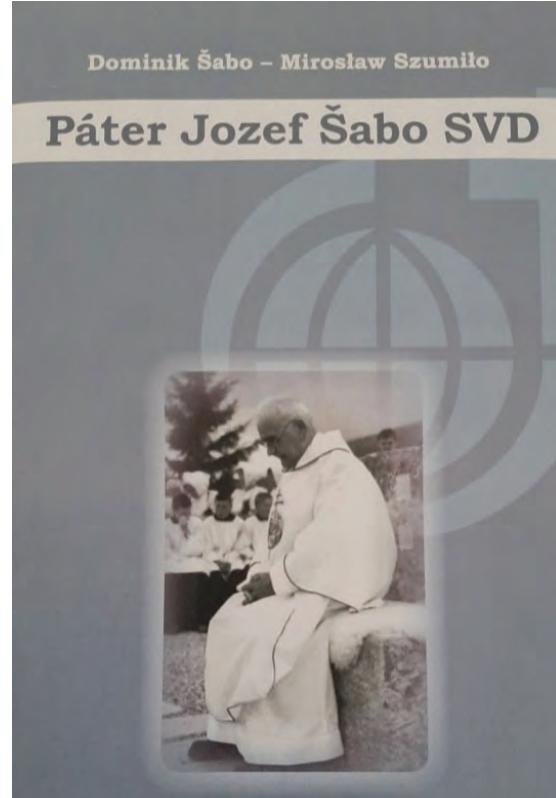
Knižný životopis pátra Jozefa Šaba

Pri príležitosti 95. výročia narodenia pátra Jozefa Šaba, SVD, uzrela vďaka trnavskému vydavateľstvu ANIMA svetlo sveta vedecká monografia o tomto kňazovi, rehoľníkovi, honorárnom kanonikovi a trpiteľovi za vieri (2021). Azda ani nemusíme zdôrazňovať, že rodák z dedinky Obyce zanechal trvalú stopu aj v Terchovej, kde ako správca miestnej farnosti účinkoval dvadsať rokov. Rozhodne plným právom ho môžeme pokladať za výnimočnú osobnosť moderných dejín obce. Nezastupiteľne sa zaslúžil o jej všeobecný duchovný i kultúrny rozvoj.

Autormi monografie **Páter Jozef Šabo SVD: Životný príbeh tajne vysväteného kňaza** sú slovenský historik Dominik Šabo a jeho poľský kolega Miroslaw Szumilo. Prvý menovaný hneď vo vstupnej kapitole spomína absenciu „*detailných faktografických prác o Jozefovi Šabovi. Základnú čiastkovú chronológiu života nájdeme roztrúsenú v slovenskej a poľskej bibliografií od začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia. Prvou je kniha zostavovateľa Petra Cabadaja, v ktorej Jozef Šabo retrospektívne spomína, ale len na začiatky svojho pôsobenia v Terchovej*“ (str. 11). Doplníme, že historik Dominik Šabo má na mysli publikáciu Ked' sa povie Terchová: Vyznanie rodisku, ktorú v roku 1994 vydalo Miestne kultúrne stredisko v Terchovej. Okrem tejto knihy figurujú v bohatom poznámkovom aparáte aj ďalšie zmienky, respektívne odkazy na terchovské edičné tituly (noviny Terchová, monografia obce, pamätnica Cyrilometodských dní).

Zopakujme si aspoň v maximálnej skratke, čo predchádzalo príchodu pátra Šaba do Terchovej v lete 1975. Narodil sa 9. novembra 1926 v Obyciach pri Zlatých Moravciach, kde študoval na Štátom slovenskom reálnom gymnáziu (zmaturoval až po vojne v Bratislavе). Dňa 21. augusta 1947 vstúpil v Nitre do Spoločnosti Božieho Slova (SVD), rehoľné sluby zložil 4. septembra 1948, vzápäť nasledovalo študium filozofie vo Vidinej pri Lučenci.

Po nástupe totalitného komunistického režimu a likvidácii rehoľných spoločenstiev (1950) si vytrpel svoje. Tažko fyzicky pracoval na viacerých miestach v Čechách. Hnaný túžbou dokončiť teologické štúdiá vedno s priateľom

Róbertom Borikom v júli 1958 ilegálne utiekli cez Rysy do Poľska. Na základe rozhodnutia pátra provinciála tam dokončil štúdium, zložil skúšky, prijal nižšie a vyššie svätenia a ordináciu v Hniezdne (21. 5. 1960). Vysviacka sa konala v kaplnke biskupa Lucjana Biernackého. Plánovaný útek do Švédska už ale Jozefovi Šabovi nevyšiel; bol zatknutý a 16. októbra 1962 internovaný v Ústrednej väznici č. 1 vo Varšave. Začiatkom septembra 1964 ho poľské orgány eskortovali do Československa. Opäťovne nasledoval súd a pobyt v niekoľkých žáľoch, ktorý ukončila amnestia. Možnosť vykonávať aktívnu dušpastiersku činnosť prišla až koncom 60. rokov.

Ako kaplán pôsobil Jozef Šabo v Bánovciach nad Bebravou a Nitre – Hornom meste, odkiaľ v júli 1975 odišiel do Terchovej. Hoci dostal štátny súhlas a nastúpil do verejnej pastorácie, sledovaniu zo strany Štátnej bezpečnosti (ŠtB) neunikol ani v Jánosíkovo kraji... Nepatril totiž k prorežimným kňazom, mal byť v službách Vatikánu, navyše bol zaradený medzi osoby udržujúce styky s poľskými verbistami.

Biografiu, respektívne zložitým osudom pátra Šaba do začiatku pastoračnej misie v Terchovej (25. 7. 1975) je v knihe venovaných 140 strán. Treba oceniť erudíciu i dôkladnosť autorov, ktorí pracovali s množstvom domáčich aj zahraničných (hlavne poľských) archívnych materiálov, čo potvrdzuje rozsiahly poznámkový aparát, zoznam použitých prameňov a literatúry (bibliografia), elektronické zdroje. Obísť v žiadnom prípade nemožno ani funkčné využitie dokumentov tajných československých a poľských komunistických zložiek (Štátna bezpečnosť). Nechýba anglické resumé, interesantná textová príloha, menný register a obrazová časť. Finálnym rezultátom je komplexné curriculum

vitea pátra Šaba, zasadené do širšieho dobového rámca a historických súvislostí. Čitateľ sa tak môže, napríklad, dozvedieť zaujímavé informácie o situácii v polskej katolickej cirkvi po nástupe komunistického zriadenia, reholi Spoločnosti Božieho Slova v krajine našich severných susedov, nelegálnych prechodoch cez hranice, tajných knázských vysviackach, pátraniu, zaťakaní, vyšetrovaní a súdnych procesoch s verbistami v Československu aj Poľsku....

Terchovcov však bude určite najviac interesovať knižná reflexia dušpastierskej činnosti pátra Jozefa Šaba v ich obci. Príslušnej kapitole venovali autori monografie priestor na stranach 155 až 176. Otvára ju knazov výrok: „**Cítil som sa tu, ako keby som sa v Terchovej narodil.**“ Neprehliadnutelné aktivity, kreativita, úžasná energia a popularita činorodého správcu farnosti medzi veriacimi boli trhom v oku Okresnej správe Zboru národnej bezpečnosti (ZNB) – oddeleniu ŠTB v Žiline. Tvorcovia knihy uvádzajú, že na „aktívneho terchovského knaza bol od roku 1979 vedený spis preverovanej osoby s krycím označením ‘KASPEREK’ ... Vo zväzku odboru zameraného na boj proti vnútornému nepriateľovi sa konštatovalo, aby sa začala uskutočňovať kontrolná činnosť záujmovej osoby Šaba z agentúrno-operatívnych opatrení s cieľom ich následného využitia. K týmto úlohám bol poverený operatívny pracovník 3. oddelenia pre cirkvi a sekty major Ondrej Boroš, ktorý prostredníctvom tajných spolupracovníkov získal poznatky o činnosti knaza Šaba v Terchovej“ (str. 157 – 158). Žiaľ, medzi konfidentmi ŠTB registrujeme aj niektorých farárov z blízkeho okolia...

Bohatú činnosť agilného Jozefa Šaba zložky Štátnej bezpečnosti označovali od roku 1981 ako reakčnú, lebo bol údajne napojený na Vatikán a mal negatívny vzťah k prorezimnému Zdrúženiu katolíckych duchovných Pácem in terris, ktoré vzniklo začiatkom sedemdesiatych rokov. Typickou ukázkou podlosti, gaunerstva a zákernosti ŠTB bola „kauza“ Terchovský betlehem, ktorý vrazil dekan Šabo predal za 30 tisíc korún do Poľska. Zisk si mal údajne rozdeliť s jedným zo zhотовiteľov diela... Čoskoro ale výšlo najavo, že ide o nehoráznú, do neba volajúcu lož!

Bezoohľadnej Štátnej bezpečnosti prekážala aj Jasličková pobožnosť, „ktorá v decembri 1983 prilákala okolo šesťsto ľudí a vystúpila na tej terchovskej muzika bratov Muchovcov. Priebeh pobožnosti bol charakterizovaný ako jedinečná propagácia náboženstva, za ktorou stáli Jozef Šabo s Rudolfovom Patrnčíkom“ (str. 166). Ateistický komunistický režim chcel do budúcnca zabrániť realizácii obdobných akcií s „nežiaducimi prejavmi náboženského ovplyvňovania“. Chýrna Jasličková pobožnosť tak „bola v rokoch 1984 – 1985 zakázaná“... Mimochodom, 25. decembra 1987, na sviatok Božieho narodenia, si ju prišlo do Kostola svätých Cyrila a Metoda v Terchovej pozrieť cca 1200 veriacich!

Sledovanie pátra Jozefa Šaba, ako je uvedené v recenzovanej knihe, bolo zo strany bezpečnostných zložiek ukončené až v máji 1988. Zároveň ale autori písia, že sa mala knazovi „nadalej venovať operatívna pozornosť v rámci objektového zväzku s označením ‘RIMANIA’, čo bola akcia zameraná na zahraničnú organizáciu Palatinus, ktorá podporovala nelegálnu činnosť cirkvi v Československu“ (str. 169). Unisono s tvorcami monografie konštatujeme, že pôsobenie v Terchovej bolo vrcholom knázskej kariéry Jozefa Šaba. Hlavne mladším terchovským ročníkom treba adresovať fakt, že jeho obdivuhodne minhoraká činnosť kardinálnym spôsobom formovala najnovšiu éru duchovného i kultúrneho života v Jánosíkovom kraji. Mierou vrchovatou prispel k modernizácii a estetickému umocneniu interiéru a exteriéru Kostola svätých Cyrila a Metoda, osobitnú pozornosť venoval systematickej práci s deťmi a mládežou. Pod jeho silným charizmatickým a inšpiračným vplyvom vyrástli z radov pátrových dlhorocných miništrantov viacerí knazi a misionári SVD – Miroslav Lysičan, Peter Dikoš, Martin Poživenec, Václav Mucha, Róbert Hanuliak, Martin Cingel, Peter Maruna. Ako nápaditý, kreatívny správca farnosti stál pri zrade myšlienky pôsobivej a mimoriadne vyhľadávanej

Jasličkovej pobožnosti (1975), unikátnemu Terchovského betlehema (1977), Cyrilometodských dní (1990), mal veľké porozumenie pre ľudové tradície, kultúru a folklór. Drahým Terchovcom adresoval ich niekdajší „pánko“ aj tieto povzbudivé slová: „*Chcem byť optimistom aj v dnešných ľažkých časoch a verím terchovskému ľudu, že súčasné prekážky sú len skúškou a prípravou na lepší život. Zmäčklosť, pohodlnosť sa najlepšie odstraňujú určitým nedostatkom materiálnych hodnôt, pričom každá duchovná kríza nás učí hľadať nové formy spoznávania seba i svojho okolia. Som presvedčený, že nás ľud si zachová vlastný svoj ráz, tradíciu dobrých zvykov a spozná, že k spravodlivému blahobytu sa dôjde len spoločným úsilím, zjednoteným na základoch morálky, humanity a vzájomnej bratskej lásky.*“

Pastoračnú misiu v Terchovej ukončil dekan Jozef Šabo 30. júna 1995. Odišiel na Kalváriu do Nitry, kde prevezal provinciálny ekonomický úrad; od 1. októbra 2000 bol súčasne farárom vo Svätoplukovе. Do Jánosíkovo kraja sa vracal pravidelne a veľmi rád. Dňa 4. augusta 1995 mu bolo v rámci svätej omše v miestnom chráme udelené Čestné občianstvo Terchovej, 11. novembra 2009 získal Cyrilo-metodskú knihu, dielo akademického sochára Milana Opalku, za výnimočný prínos k šíreniu univerzálnego odkazu solúnskych bratov, slovanských apoštolov a spolupatrónov Európy. Zomrel 25. júla 2010 v Nitre, kde je pochovaný medzi spolubratmi verbistami na Cintoríne sv. Cyrila a Metoda na Cabajskej ceste.

Vedecká monografia Páter Jozef Šabo SVD: Životný príbeh tajne vysväteného knaza je hodnotným knižným titulom a mimoriadne cenným vkladom do spisu tejto provenience. Nič na tom nemenia ani drobné jazykové, faktografické a topografické lapsusy (napríklad Kostol sv. Cyrila a Metoda v Terchovej nebol vysvätený v roku 1947, ale 9. októbra 1949). Vďaka poctivému a konzistentnému historickému, respektíve biografickému výskumu sa môže aj terchovský čitateľ dozvedieť mnoho objavných faktov, informácií a kontextov spojených s jedinečnou osobnosťou nezabudnuteľného pátra Jozefa Šaba.

Peter Cabadaj
FOTOARCHÍV MKS Terchová

**Páter Šabo (prvý sprava) pred terchovským kostolom
v spoločnosti príbuzných. Tretia sprava pátrova mama Mária**

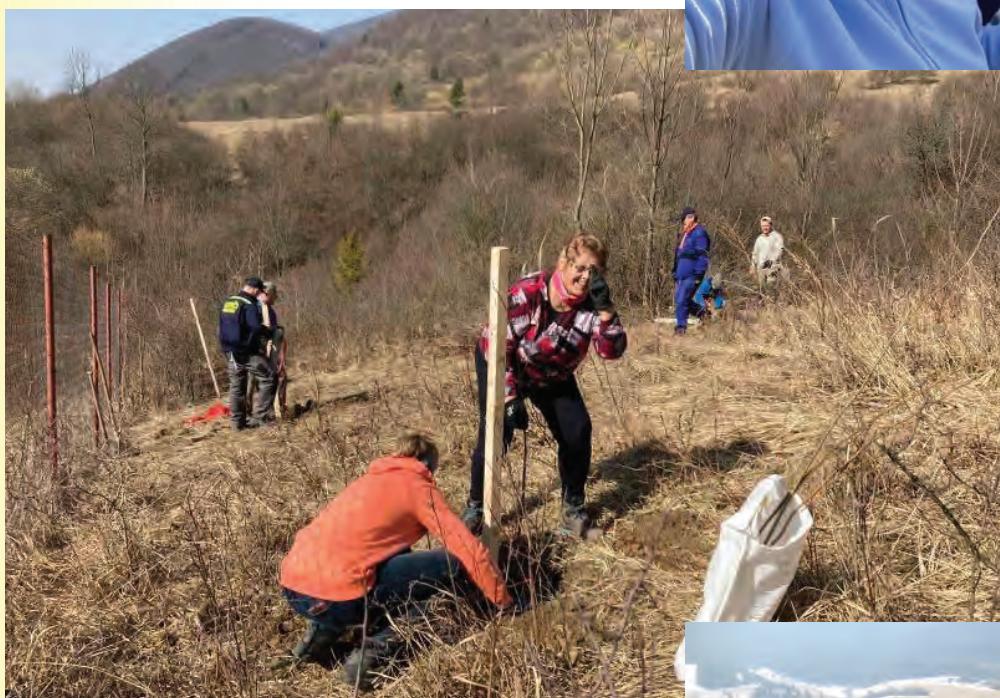
Včelári sadili lípy

Lipa (latinsky Tilia) je v našich končinách hádam najznámejší strom, charakteristický svojou dlhovekostou a aromatickými kvetmi s liečivými účinkami. Kedysi sa sadila pri každom narodení dieťaťa a ich dlhovekosť slúžila ako kronika. Strom bol takto prepojený s konkrétnymi spomienkami ľudí. O tých najstarších, napríklad lípe kráľa Mateja v Bojniciach, sa tradovalo mnoho príbehov a udalostí z histórie. Lipa je tiež národný strom a od nepamäti symbol Slovanov.

Dňa 26. marca 2022 sa skupina ľudí zo Základnej organizácie Slovenského zväzu včelárov v Žiline, medzi nimi aj terchovské deti s rodičmi, zúčastnila vysádzania líp v Terchovej – v lokalite na Oblaze. Vysadilo sa 28 stromčekov. Tieto krásne stromy, ktoré sme s láskou vysadili, by mali slúžiť ako potrava pre včeličky zo širokého okolia, ale i ako zelen v našej prírode.

Ďakujeme všetkým členom, ktorí sa podieľali na výsadbe týchto ušľachtilých stromov.

TEXT a FOTO Štefan Ďurko
vedúci včelárskych krúžkov ZO SZV Žilina

Vysádzanie líp sprevádzala dobrá nálada a pekné počasie

Čestné uznanie Nataši Berešíkovej

NATAŠA BEREŠÍKOVÁ, klaviristka z Terchovej, sa v marci 2022 zúčastnila na súťaži študentov konzervatórií Slovenskej republiky, kde získala čestné uznanie. Nataša je žiačkou 3. ročníka Konzervatória v Žiline. Študuje hru na klavíri pod vedením Mgr. art. Michaela Berkho, ArtD.

V Terchovej študovala v klavírnej triede Mgr. Zuzany Patrnčiakové – ZUŠ L. Árvaya Žilina.

AFORIZMY

A čo si o tom všetkom myslí...

Všetko bude, len my nebudeme.

Človek, ktorý chce zmeniť svoj osud, chce veľa.

Peniaze nie sú všetko, ale skúste bez nich kúpiť chlieb.

Príde čas, keď sa musíš naučiť žiť aj s bolestami.

Keby si ešte raz žil, urobil by si tie isté chyby.

Dobré priateľstvo sa nezunuje.

Cesta domov je verný pes.

Úder palicou prebolí, potupa úderu nie.

Do srdca sa vchádza bez pozvania.

Ked' má človek plnú škatuľku zápliek, nebojí sa, že nerozloží oheň.

Kto chce ísť k prameňu, musí ísť proti prúdu.

Kamil Muráň

FOTO Marián Zajac

Ema Rogoňová s čestným uznaním

Desaťročná **EMA ROGOŇOVÁ** z Terchovej získala Čestné uznanie na 7. ročníku Medzinárodnej speváckej súťaže Rudolfa Petráka, ktorá sa konala prezenčne 8. apríla 2022 v priestoroch Konzervatória v Žiline. Predstavila sa skladbami v úprave P. Kršku, P. Hochela a G. Toperčera. Klavírna spolupráca: Mgr. Zuzana Patrnčiaková. Ema je žiačkou Základnej umeleckej školy L. Árvaya Žilina – elokované pracovisko v Terchovej; vedie ju pedagožička Mgr. Anna Dávidíková.

-red-

FOTO Zuzana Rogoňová

Stačí škrtnúť

Zo života školy

SLÁVIK SLOVENSKA 2022 - školské kolo

Dňa 28. apríla 2022 sa konalo v Terchovskej galérii umenia školské kolo speváckej súťaže v interpretácii slovenskej ľudovej piesne Slávik Slovenska 2022. Súťažiacich na klavíri sprevádzala Mgr. Zuzana Patrnčiaková. Porota súťaže pracovala v zložení Mgr. Renáta Opalková, Mgr. Katarína Peknušová a Mgr. Danka Rybárová. V jednotlivých kategóriách ocenila nasledovných žiakov:

I. kategória

1. miesto: Simona Krištófková (III.C)
 2. miesto: Paulína Ďurková (III.C)
 3. miesto: Šimon Krištofík (III.C)
- čestné uznanie: Soňa Lacúchová (II.A)

Terchovskí slávici

II. kategória

1. miesto: Adam Meško (VI.B)
 2. miesto: Ema Rogoňová (V.A)
 3. miesto: Nina Pösövá (V.B)
- čestné uznanie: Martin Rechtorík (IV.C), Vanesa Ondrušová (VI.A), Alžbeta Dostálová (VI.A)

III. kategória

1. miesto: Kristína Repáňová (VIII.C)
 2. miesto: Natália Balátová (VII.B)
 3. miesto: Linda Romančíková (VIII.A), Viktória Papánková (VIII.A)
- čestné uznanie: Lukáš Repáň (VII.C)

Do okresného kola speváckej súťaže Slávik Slovenska 2022 postupujú víťazi jednotlivých kategórií.

-red-
FOTOARCHÍV ZŠ s MŠ Terchová

Zo zápisu prváčikov

Deň Zeme

Majstrovstvá okresu v stolnom tenise.
Dievčatá obsadili 2. a chlapci 3. miesto

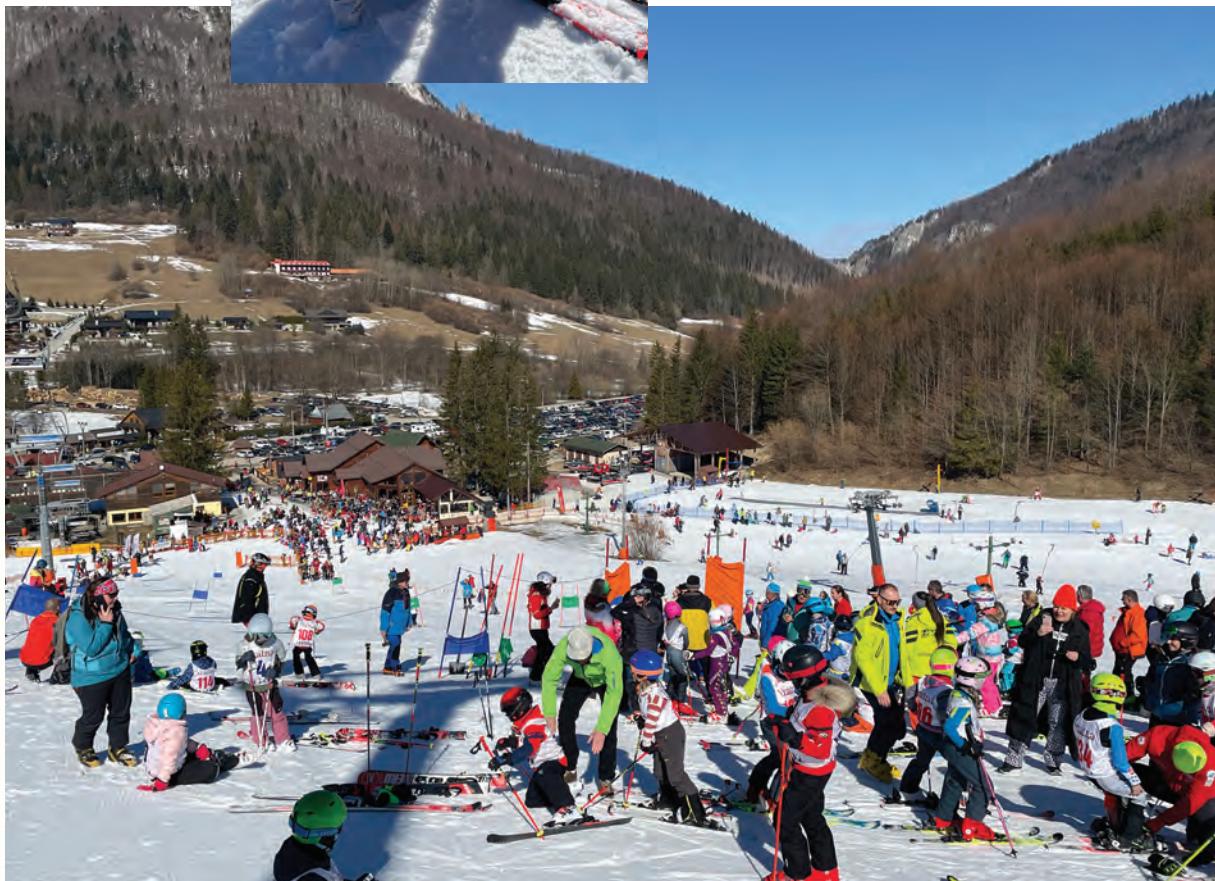

Opäť sa hra florbál

62. ročník Jánošíkovej valaštičky

V nedeľu 13. marca 2022 sa na zjazdovke v Pasekách konali populárne detské verejné preteky v lyžovaní a snowbordingu. Viac o tohtoročnom ročníku tradičného podujatia prezradil Michal Weiner: „Organizačné preteky zastrešovala RAW Vrátna. Bohužiaľ, kvôli pandemickým opatreniam sa vlni 61. ročník neuskutočnil, ale pokračujeme chronologicky podľa rokov ako pribúdajú. Prihlásilo sa nám 185 detí, z ktorých najrýchlejšia bola pretekárka najstaršej kategórie Linda Hrnčiarová. Jej meno tak pribudne na Jánošíkovu valaštičku. Prialo nám počasie, bolo fantastické. Všetky tváre detí boli usmiate a pomaľované. Juraj Šoko Tabaček nás všetkých dobre zabavil. Lyžiarske stredisko Vrátna Malá Fatra nám poskytlo zjazdovku Leitner a priestory strediska v Pasekách, do cien pre víťazov prispeli Salice, Rossignol a RAW.

ŠPORT

Dobroty nám priniesli Chata na Grúni, Reštaurácia Starý majer, Pirôžky Žilina a Mondelez International. Všetkým, vrátane dobrovoľníkov, sa chcem podčakovať a zároveň vás pozývam na 63. ročník.“

-zaj-
FOTOARCHÍV Michal Weiner

V Dunajskej Lužnej sa hralo aj oslavovalo

Dlhšie pripravovaný zájazd terchovskej futbalovej ekipy do Dunajskej Lužnej sa podarilo uskutočniť prvú marcovú sobotu, čo nebola celkom náhoda. Na Žitný ostrov k našim rodákom a priateľom vyrazili ráno 5. marca 2022 futbalisti, funkcionári a fanúšikovia posilnení muzikantmi z LH Terchová, ktorí zohrali počas celého výjazdu klúčovú úlohu. Zatiaľ čo futbalisti odohrali s domácim trefoligistom deväťdesiatminútový priateľský zápas, muzikanti s predníkom Michalom Dudášom boli s menšími prestávkami v permanencii celý deň.

Jednou z niekoľkých čerešničiek na torte bol slávnostný a originálny nástup na futbalový trávnik. Obe mužstvá nastupovali na hraciu plochu sprevádzané krojovanými muzikantmi a terchovskými melódiami. Preázpasový slávnostný charakter umocnil ešte jeden fakt. Prezident domáceho OFK Juraj Jánošík, ktorý je zároveň predsedom Bratislavského futbalového zväzu a viceprezidentom Slovenského futbalového zväzu, skrátka najvplyvnejší Jánošík súčasnosti, oslavoval počas toho víkendu krásne životné jubileum – 60 rokov. A tak sa v stredovom kruhu zeleného trávnika aj gratulovalo...

Pravdepodobne priateľské gratulácie oslávencovi z úvodu spôsobili, že súperi sa počas zápasu priateľsky správali najmä k brankárom. Ešte v šestdesiatej minute bol stav 0 : 0. No vrece s gólmami sa predsa len roztrhlo. Domáci nám potom štredro nadelili do siete päť sviatočných, my im iba jeden s odôvodnením, že sme nechceli pokaziť prezidentovu oslavu. Nás veľkorysý prístup nezostal nepovšimnutý, čo sa odzrkadlilo na pozápasovom posedení, keď hostitelia nezostali nič dlžní svojej povesťi a patrične sa o nás postarali. Už bola tma, keď sme sa

Na štadióne v Dunajskej Lužnej. Zľava: František Zicho, Karol Krištof, oslavenc Juraj Jánošík, Jozef Rogoň, Vincent Hanuliak

v družnej atmosfére so Žitným ostrovom rozlúčili a s terchovskými pesničkami na perách putovali nocou domov.

Dakujeme všetkým, ktorí sa podieľali na organizácii tohto zájazdu, najmä však Karolovi Krištofovovi, ktorý to všetko „spískal“.

Marián Zajac
FOTO Vincent Hanuliak

Mužstvá OFK Dunajská Lužná a FK Terchová spoločne s funkcionári a terchovskými muzikantmi

Hral Jánošík hokej... (III.)

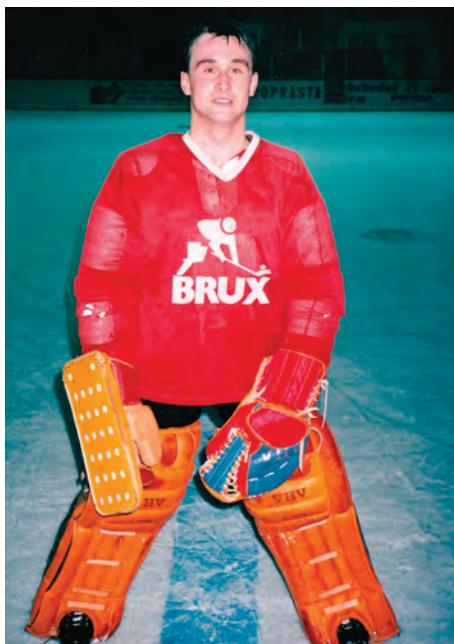
na skale vysokej, hokejka mu spadla do vody hlbokej. Táto známa terchovská pesnička so športovým podtextom by mohla byť pokojne hymnou našich hokejistov. Možno si poviete, ale veď Terchovci hokej nehrajú. Budeme oponovať. Už z nadpisu je jasné, že tento zimný šport má pod Rozsutcom dlho a pevne zapustené korene...

Prerušená hra v našom spomínaní o terchovskom hokeji skončila a my pokračujeme jeho tretím dielom. Avizovali sme, že v nôm prinesieme okrem iného aj zaujímavé fakty, štatistiky a rozprávanie o prvých súťažných zápasoch. Všetko sa to zachovalo v notese, ktorý som úplnou náhodou objavil pri vlaňajšom upratovaní povaly. Pred viac ako tridsiatimi rokmi som si doňho značil informácie zo zápasov, ktoré sa neskôr stali jedným z impulzov k písaniu seriálu o terchovskom hokeji a možno aj základom môjho budúceho „novinárskeho“ konička. Dosť ale bolo rozvíčky, vykorčuliťme na historický ľad a pripomeňme si niektoré fakty a zaujímavosti z prvých súbojov.

Nechýbali ani fanúšikovia

Premiérový súťažný zápas – „majstrák“ – sme odohrali proti Bánovej. Výsledok 22 : 1 v nás neprospech hovorí za všetko. Jediný, no historicky prvý terchovský gól streľil **Slavo Cingel**, ktorého mám poznáčeného aj ako hráča duelu. Prvými vylúčenými boli Jaro Podhorský a Ľubo Mažgút, v hľadisku povzbudzovalo 20 terchovských divákov. Prvé víťazstvo v pomere 7 : 5 sme zaznamenali v zápase proti Stráži, keď góly strieľali Peter Dikoš 2, Miro Lysičan 2, Laco Hanuliak, Peter Mažgút a Slavo Cingel. Vylúčení boli bratia Tóna a Štefan Dendisovci, hrácom zápasu bol brankár Ján Dávidík a na tribúnach žilinského štadióna sedelo už 30 divákov z Terchovej. Pri tomto súboji mám v notese poznačenú ešte jednu hodnotiacu vetu. Chýba jej súčasť logika, ale aspoň pobaví: „Bol to vyrovnaný zápas, v ktorom sme boli jasne lepší...“

Nasledoval duel proti Políciu Žilina s konečným skóre 7 : 5 v prospech policajtov. Za Terchovú sa gólovou presadili trikrát Slavo Cingel a dvakrát Miro Lysičan (zároveň aj najlepší hráč zápasu). Vylúčený bol iba Slavo Cingel a povzbudiť našich prišlo už 40 divákov s poznámkou v notese, že niektorí cestovali spojom. Hodnotiaca veta ohľadom tohto duelu znie: „Výborná fanúšikovská kulisa, zápas, v ktorom sa prelievalo skôre od tretiny k tretine, neskôr boli šťastnejší policajti po chybách v obrane, veľké nasadenie.“ Vzápäť nasledoval zápas s TJ Divina, v ktorom sme utrpeli historicky najvyššiu prehru 26 : 2. Čestné góly streliili Slavo Cingel a Štefan Garlík – spolu s Milanom Mažgútom najlepší terchovskí hráči. Vylúčenými boli Milan Mažgút a Tóna Dendis. Diváci asi tušili debakel, lebo ich prišlo dovtedy najmenej, len 15. A ešte poznámká z notesa: „Zápas, v ktorom nás skúsení legionári Žiliny v dresoch Diviny prevyšili vo všetkých smeroch, citeľne chýbal Miro Lysičan.“

Terchovský golman Ján Dávidík

Derby s Belou

No a prišlo na rad dlho očakávané susedské derby s Belou. Napriek tomu, že bola nedele, z Terchovej vycestovalo na žilinský zimný štadión 60 fanúšikov, ktorí sa stali svedkami prehry 12 : 0. Trestnú lavicu zohrali tradične Milan Mažgút a Tóna Dendis, hrácom zápasu sa terchovskú stranu bol nezlomný bojovník Milan Mažgút – ten z trestnej lavice. Pri hodnotení zápasu som si dovolil do súpera trochu rypnúť: „Derby stretnutie zbytočne vyostrovali niektoré banské individuality (Maťko, Rehák...). Zápas to mohol byť ešte lepší, keby nechýbal Slavo Cingel, ktorý mal krstiny. Naši bojovali a eliminovali tak banských hokejistov, ktorých predchádzala lepšia povest, ako sme napokon videli. Súboj sa odohrával aj na tribúnach, kde nás bolo asi pol na pol.“

Ďalší zápas, plný šarvátok, hrali Terchovci proti Gbeľanom. Na ľade sme súčasťne prehrali, ale za zeleným stolom nám priklepli kontumačnú výhru, lebo hráč Meriad nastúpil za Gbeľany, hoci bol registrovaný v žilinskom klube... Pri poslednom poznáčenom súboji proti Nezbuskej Lúčke nemám v notese uvedený výsledok, ale z poznámky – „v zápase vynikala neznáma nezbuská individualita“ – možno usudzovať, že tento duel sme pravdepodobne prehrali...

Tolko autentický návrat v čase do pionierskej éry hokeja pod Rozsutcom, vďaka nájdenému povalovému zápisníku. Vráťme sa však ešte raz k vyššie spomínanému pamätnému derby zápasu s Belou, pred ktorým **Svetozár Martinický** publikoval v Terchovských novinách č. 1/1991 článok A predsa sa hrá hokej! Vyberáme z neho: „...Na zverencov trénera Miroslava Lysičana a kapitána Slavomíra Cingela čaká v nedele odveký rival – TJ Belá. Banskí fans' sa nechali počuť, že ak by v kanadsko-americkej NHL objavili hráča banského pôvodu (mimočodom, hrá tam nejaký Belczyk a chytá akýsi Belfour), ihned ho v nedelňajšom zápase angažujú – šak hrá Bevá s Terchovú... Takže, terchovskí športoví priaznivci! Dňa 27. januára (nedele) sa o 20.00 hod. na ŽŠ v Žiline stretne Terchová s Belou. Hrá sa na neutrálnom ihrisku a pozor! Ide o hokej! To tu ešte nebolo! Nenechajte si to ujsť!“

Na terchovskej lavičke. Zľava: Štefan Garlík,
Ladislav Hanuliak, Jozef Garlík, Peter Mažgút, Slavo Cingel...

Spomienka Slava Cingela

Viackrát spomenutý Slavo Cingel, kapitán terchovských hokejistov a otec slovenského hokejového reprezentanta Lukáša Cingela (HC Hradec Králové), si pre zmenu zaspomína na zápas proti Divine. Vytiahol unikátnu príhodu, ktoréj bol priamym svedkom: „V mužstve Diviny sa to len hemžilo skúsenými bývalými žilinskými hráčmi, a tak góly v našej bránke rýchlo pribúdali. Hrali ľahko a príliš sa s nami netrápili. My sme robili, čo sa dalo, no chalani, ktorí hrali hokej prvý rok, mali z toho kolotoč zadarmo a ledva ľahali nohy. Počas zápasu prišiel za mnou hráč súpera Laco Machyna, bývalý výborný hokejista, s prosbou, či by sme nemohli korčuľovať rýchlejšie, lebo im je zima... Po-krčil som plecami, pomysiel si svoje a prial si, aby bol tento zápas čo najrýchlejšie skončený. Dali nám vyše dvadsať gólov, ale lepšou správou bolo, že nezamrzli...“ (Smiech)

Tretou tretinou sa hokejový zápas väčšinou končí, my však tretím dielom spomienkového seriálu nekončíme. Určite budú nasledovať nejaké tie preďženia a možno na záver prídu na rad i samostatné nájazdy. Chuť aj témy sme ešte neminuli, takže po krátkej prestávke a úprave ľadu pokračujeme.

Marián Zajac
FOTOARCHÍV Martin Miho

PRE RADOŠŤ Z PRÁCE

NÁMESTIE VO VARÍNE

041/5692 801

WWW.SEMKOVARIN.SK

Šikovný obchod

ZÁHRADA, DOMÁCNOSŤ, FARBY-LAKY, CHOVATEĽSTVO

